

MUZEUL
NAȚIONAL
BRUKENTHAL

Traseul cultural Drumul colecțiilor Muzeului de Istorie Naturală

The Cultural Trail:
The Road of the Collections of
the Museum of Natural History

Kulturrundgang
„Weg der Sammlungen des
Naturhistorischen Museums“

Traseul cultural Drumul colecțiilor Muzeului de Istorie Naturală /
The Cultural Trail: **The Road of the Collections of the Museum of Natural History /**
Kulturrundgang „Weg der Sammlungen des Naturhistorischen Museums“

Traseul cultural
Drumul colecțiilor Muzeului de Istorie Naturală

The Cultural Trail:
**The Road of the Collections of
the Museum of Natural History**

Kulturrundgang
**„Weg der Sammlungen des
Naturhistorischen Museums“**

2014, Sibiu / Hermannstadt

Organizator:

MUZEUL
NAȚIONAL
BRUKENTHAL

Finanțator:

ACȚIUNE COFINANȚATĂ DE
CONSILIUL LOCAL SIBIU PRIN
PRIMĂRIA MUNICIPIULUI SIBIU

Partener:

Organizator / Organizer / Veranstalter: Muzeul Național Brukenthal/ Brukenthal National Museum/ Nationales Brukenthal Museum

Finanțator / Financier / Finanzier: Acțiune cofinanțată de Consiliul Local Sibiu prin Primăria Municipiului Sibiu / Action co-funded by the City Council through City Hall Sibiu Sibiu / Vom Stadtrat durch das Municipal Bürgermeisteramt Sibiu-Hermannstadt ko-finanzierte Aktion

Partener / Partner / Partner: AIOS – Asociația pentru înfrumusețarea orașului Sibiu

Traseul cultural Drumul colecțiilor Muzeului de Istorie Naturală

The Cultural Trail: The Road of the Collections of the Museum of Natural History

Kulturrundgang „Weg der Sammlungen des Naturhistorischen Museums“

Manager proiect / Project manager / Projektmanager: Prof. Univ. dr. Adrian Sabin LUCA

Asistent proiect / Project assistant / Projektassistentin: Gabriela Cuzepan

Texte / Texts / Texte: dr. Rodica Ciobanu, Ana-Maria

Păporeanu, Gabriela Cuzepan, dr. Ghizela Vonica, Tudor Popa

Consultant științific / Scientific advisor /

Wissenschaftliche Berater: Prof. univ. dr. Erika

Schneider, dr. Werner Klemm, dr. Alexandru Sonoc

Promovare / PR / Werbung: dr. Anamaria Tudorie

Documentare clădiri istorice / Documentation on historical buildings / Dokumentation historische Gebäude: Tudor Popa

Traduceri / Translation / Übersetzungen: Anda

Ghazawi, Prof. univ. dr. Erika Schneider, Hansgeorg v. Killyen

Fotografii / Photography / Fotos: Nicolae Trif, Gabriela Cuzepan

Colecția de fotografii Wilhelm Auerlich a Muzeului de Istorie „Casa Altemberger”, Muzeului Național Brukenthal / Wilhelm Auerlich photo collection of the History Museum „Altemberger House”, Brukenthal National Museum/ Wilhelm Auerlich's

Foto-Sammlung des Historischen Museums „Altemberger Haus”, Brukenthal Nationalmuseum;

Colecția de cărți poștale și litografii Horia Tipuriță a Muzeului de Istorie „Casa Altemberger”, Muzeului Național Brukenthal / Horia Tipuriță

collection of postcards and lithographs of the History Museum „Altemberger House” Brukenthal National Museum/ Horia Tipuriță Postkarten- und Lithographiensammlung des Historischen Museums „Altemberger Haus” Brukenthal Nationalmuseum;

Grafic Design/ Layout/ Design: Chris Balthes

Site web/ Website / Webseite: www.brukenthalmuseum.ro/drumulcolectiilor/

Mulțumim colegilor și colaboratorilor / Thanks to our colleagues and collaborators / Wir danken den Kollegen und Mitarbeitern: dr. Dana Roxana Hrib, Mariana Rădulescu, Mircea Vasile, Dana Cretu, Aurelia Cozma, Raluca Stoica, Mircea Bugneriu, Radu Obadă.

Mulțumiri speciale dorim să adresăm / Special thanks to/ Einen besonderen Dank an / : Serviciului Cultură, Sport și Turism / The Culture, Sports and Tourism Department/ Amt für Kultur, Sport und Tourismus, doamnelor / Mrs. / Damen: Stela Matioc, Ramona Stroia, Carmen Tobler.

CUPRINS / CONTENTS / INHALT

Cuvânt înainte / Foreword / Vorwort	7	Casa Albastră (1858-1862) / The Blue House / Das Blaue Haus	37
PROIECTUL CULTURAL „DRUMUL COLECȚIILOR MUZEULUI DE ISTORIE NATURALĂ” / THE CULTURAL PROJECT: „THE ROAD OF THE COLLECTIONS OF THE MUSEUM OF NATURAL HISTORY” / DAS KULTURPROJEKT „WEG DER SAMMLUNGEN DES NATURHISTORISCHEN MUSEUMS”	10	Casa Michael Brukenthal (1862-1866) / The Michael Brukenthal House / Das Michael – Brukenthal – Haus	43
ÎNCEPUTURILE NATURALISMULUI SIBIAN / THE ORIGINS OF NATURALISM IN SIBIU / DIE ANFÄNGE DER NATURWISSENSCHAFTEN IN SIEBENBÜRGEN	12	Casa Bielz (1866-1873) / The Bielz House / Das Haus Bielz	46
DRUMUL COLECȚIILOR / THE ROAD OF THE COLLECTIONS / WEG DER SAMMLUNGEN	15	Palatul Brukenthal (1873-1887) / The Brukenthal Palace / Das Brukenthal-Palais	52
Casa Fuss (1850 - 1851) / The Fuss House / Das Haus Fuss	19	Apartamentul din strada Tribunei (1887-1888) / The apartment in the Tribunei Street / Die Wohnung in der Quergasse	58
Gimnaziul Evanghelic, azi Colegiul Național „Samuel von Brukenthal” (1851-1854) / The Evangelical Gymnasium, today The „Samuel von Brukenthal” National College / Das Evangelische Gymnasium, heute Das Samuel-von-Brukenthal-Gymnasium	26	Casa Jickeli (1888-1895) / The Jickeli House / Das Haus Jickeli	61
Turnul Sfatului (1854-1858) / The Council Tower / Der Ratturm	35	CONSTRUCȚIA CLĂDIRII ACTUALE A MUZEULUI / THE CURRENT BUILDING OF THE MUSEUM / DER BAU DES GEGENWÄRTIGEN MUSEUMSGEBÄUDES	66
		Bibliografie selectivă / Bibliography / Ausgewählte Literaturnachweise	70

MDCCCXCIV

CUVÂNT ÎNAINTE

Încă de la înființare, Societatea Ardeleană de Științele Naturii din Sibiu/ *Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt* (1849) și Muzeul de Istorie Naturală (1895), ca instituție publică, au avut ca scop și educarea respectiv informarea comunității în ceea ce privește arealul (local) Transilvaniei. Prin acest proiect am dorit să continuăm ceea ce și-au propus fondatorii și să oferim comunității locale, sibienilor un alt punct de vedere în cunoașterea „Sibiului vechi”, al centrului cetății. Proiectul oferă un nou traseu cultural în care sunt cuprinse instituții de cultură de prestigiu internațional, precum Muzeul Național Brukenthal și Muzeul de Istorie Naturală, dar și alte clădiri aflate în centrul orașului.

Gândit și creat ca păstrător al patrimoniului muzeal, centru al cercetării în domeniul științelor naturii, dar și pentru educarea, informarea, relaxarea membrilor comunității sibiene, Muzeul de Istorie Naturală va împlini, anul viitor, 120 de ani de la deschiderea sa ca instituție publică. Pentru a pregăti comunitatea locală pentru această aniversare, Muzeul Național Brukenthal a organizat o expoziție temporară la sediul central al Muzeului de Istorie Naturală, a elaborat o broșură cu traseul cultural propus și plăcuțe QR pentru clădirile cuprinse în traseu și, nu în ultimul rând, a susținut ghidaje inițiind traseul „Drumul colecțiilor”.

Acest proiect, cofinanțat de Consiliul Local Sibiu, prin Primăria Municipiului Sibiu și susținut de Muzeul Național Brukenthal reamintește sibienilor că la mijlocul secolului al XIX-lea Sibiul era centrul cercetărilor științifice din acest areal istoric și cultural în domeniul științelor naturii.

**Director general,
Prof.univ.dr. ADRIAN SABIN LUCA**

FOREWORD

Ever since their opening, the Transylvanian Society for Natural Sciences/*Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt* (1849) and the Museum of Natural History (1895) set as a goal educating and informing the community about the local area of Transylvania. This project intends to continue these objectives by offering the inhabitants of Sibiu a different perspective on „the Old Sibiu“, on the centre of the citadel. This project has created a new cultural trail that comprises prestigious cultural institutions on an international level, such as the Brukenthal National Museum and the Museum for Natural History, as well as other historical buildings.

Being a keeper of heritage and an important centre for studies in the field of natural science, for education, information but also for relaxation, in 2015 the Museum of Natural History will celebrate 120 years since its public opening. As a forerunner of this anniversary, the Museum has organised a temporary exhibition, has published a catalogue about the cultural trail, has marked the main objectives on the road with QR code plates and has offered guided tours of the cultural paths of the collections.

This project, which is co-financed by the Local Council by means of the Sibiu City Hall and the Brukenthal National Museum, serves as a reminder that in the mid-19th century Sibiu was the centre for studies in the field of natural science for this historical and cultural area.

**General manager,
Prof.univ.dr. ADRIAN SABIN LUCA**

VORWORT

Bereits seit seiner Gründung im Jahr 1849 hatte der *Siebenbürgische Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt* und sein Naturwissenschaftliches Museum (1895) als öffentliche Institution auch die Erziehung bzw. die Information der Gemeinschaft über das Gebiet Siebenbürgens zum Ziel. Durch dieses Projekt möchten wir das fortsetzen, was sich die Gründer vorgenommen hatten und der örtlichen Gemeinschaft, den Hermannstädtern einen anderen Blickwinkel im Kennenlernen des „Alten Hermannstadt“, dem Zentrum der Altstadt bieten. Das Projekt bietet einen neuen kulturellen Rundgang, in den Kulturinstitutionen von internationalem Ansehen wie das Brukenthal Nationalmuseum und das Naturhistorische Museum, aber auch andere im Stadtzentrum befindliche Gebäude einbezogen sind.

Gedacht und gegründet als Ort der Aufbewahrung wertvoller Naturgüter mit musealem Wert und Zentrum naturwissenschaftlicher Forschung, aber auch zur Bildung, Information und Entspannung der Hermannstädter Gemeinschaft, wird das Naturhistorische Museum im kommenden Jahr 120 Jahre seit seiner Eröffnung als öffentliche Institution feiern. Um die lokale Gemeinschaft auf dieses Ereignis vorzubereiten hat das Brukenthal Nationalmuseum im Hauptgebäude des Naturwissenschaftlichen Museums eine zeitweilige Ausstellung organisiert, eine Broschüre mit dem vorgeschlagenen, kulturhistorischen Rundgang ausgearbeitet und QR Täfelchen für die in den Rundgang einbezogenen Gebäude vorbereitet und nicht zuletzt Führungen entlang des „Weges der Sammlungen“ eingeleitet.

Dieses Projekt, das vom Stadtrat Hermannstadt über das Bürgermeisteramt des Munizipiums Sibiu/Hermannstadt ko-finanziert und vom Nationalmuseum Brukenthal unterstützt wurde erinnert die Hermannstädter daran, dass ihre Stadt Mitte des 19. Jahrhunderts ein Zentrum naturwissenschaftlicher Forschung dieses kulturhistorischen Gebietes war.

**Generaldirektor,
Univ.- Prof. Dr. ADRIAN SABIN LUCA**

PROIECTUL CULTURAL „DRUMUL COLECȚIILOR MUZEULUI DE ISTORIE NATURALĂ”

Muzeul Național Brukenthal a desfășurat în perioada **mai-octombrie 2014** proiectul cultural *Drumul colecțiilor Muzeului de Istorie Naturală* având ca manager de proiect pe domnul prof.univ.dr. ADRIAN SABIN LUCA. Proiectul cultural a fost și este inclus în Agenda Culturală 2014 a Municipiului Sibiu și a fost cofinanțat de Consiliul Local Sibiu prin Primăria Municipiului Sibiu.

Proiectul este premergător aniversării în anul 2015, a 120 de ani de la deschiderea, ca instituție publică, a muzeului care a devenit promotorul naturalismului transilvănean. În cadrul proiectului s-au organizat evenimente culturale care au avut ca scop redescoperirea orașului prin intermediul muzeului și al patrimoniului său, prin realizarea unui traseu turistic (hartă) cu drumul urmat de colecții până când acestea au ajuns în clădirea Muzeul de Istorie Naturală. Acest proiect a oferit o nouă perspectivă asupra istoriei locale – cea a dezvoltării cercetării științelor și colecțiilor naturaliste în Transilvania, în care au fost implicați, în mod direct, cetățeni ai comunității locale.

Proiectul a debutat prin organizarea unei expoziții temporare *Drumul colecțiilor*

THE CULTURAL PROJECT: „THE ROAD OF THE COLLECTIONS OF THE MUSEUM OF NATURAL HISTORY”

The cultural project *The Road of the Collections of the Museum of Natural History* was developed from May to October 2014 by the Brukenthal National Museum and had prof.univ.dr. ADRIAN SABIN LUCA as project manager. The project was included in the Cultural Calendar 2014 of Sibiu and co-financed by the Local Council by means of the Sibiu Town Hall.

The project as a whole is a forerunner of the 120 years anniversary in 2015 from the public opening of the museum which has become the promoter of Transylvanian naturalism. The project included cultural events which focus on rediscovering the city through the perception of the museum and its heritage. The project also includes drafting a map which traces the road followed by the different collections up to the point where they have reached the Museum of Natural History. This project has opened up a new perspective on the history of Sibiu, analysing the development of scientific studies and naturalistic collections in Transylvania that directly involved member of the local community.

The first event of the project was the temporary exhibition *The Road of the*

DAS KULTURPROJEKT „WEG DER SAMMLUNGEN DES NATURHISTORISCHEN MUSEUMS”

Das Brukenthal Nationalmuseum hat in der Zeit von Mai bis Oktober 2014 - mit Herrn Univ.-Prof. Dr. ADRIAN SABIN LUCA als Projektmanager - das Kulturprojekt „Weg der Sammlungen des Naturwissenschaftlichen Museums” entwickelt. Das Kulturprojekt wurde in die Kulturagenda 2014 der Stadt Sibiu / Hermannstadt aufgenommen und wurde vom Stadtrat über das Bürgermeisteramt der Stadt Sibiu-Hermannstadt ko-finanziert.

Das Projekt ist Vorläufer des Jubiläums im Jahr 2015, in dem 120 Jahre seit Eröffnung des Museums, als öffentliche Institution, gefeiert wird, das zum Vorreiter der Siebenbürgischen Naturwissenschaften wurde. Im Rahmen des Projektes wurden kulturelle Ereignisse organisiert, die die Wiederentdeckung der Stadt durch das Museum und seine Sammlungen zum Ziel hatten und zwar durch die Einrichtung eines touristischen Rundgangs (s. Karte) mit dem Weg, den die Sammlungen beschrieben bis sie in das Gebäude des Naturhistorischen Museums gelangten. Dieses Projekt eröffnete eine neue Perspektive auf die lokale Geschichte und zwar auf die Entwicklung der naturwissenschaftlichen Forschung und auf die Gründung von Sammlungen in Siebenbürgen, in der Bürger dieser Stadt unmittelbar eingebunden waren.

Muzeului de Istorie Naturală vernisată în data de 16 mai a.c. În cadrul expoziției, organizatorii, au refăcut perioada premergătoare construirii clădirii Muzeului Societății Ardelene de Științele Naturii din Sibiu / *Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt*, perioadă caracterizată de creșterea colecțiilor și consolidarea Societății (1849-1895).

În cadrul proiectului s-au organizat ghidaje tematice - din 16 mai până în 31 octombrie 2014 - care au avut ca punct de plecare expoziția, respectiv Muzeul. Ghidajele s-au desfășurat în centrul istoric al orașului urmând efectiv „drumul” parcurs de colecții până la depozitarea lor în muzeu.

Proiectul a inclus și realizarea prezentului catalog care reunește informații cu privire la drumul colecțiilor, la obiectivele culturale (clădiri) care pentru anumite perioade de timp au depozitat colecțiile Societății. Clădirile au fost marcate cu plăcuțe QR facilitând diseminarea informațiilor on-line, traseul având astfel și o interfață online cu harta interactivă a acestuia.

Collections of the Museum of Natural History opened on the 16th of May. The exhibition recreates the period preceding the construction of the Museum of the Transylvanian Society for Natural Sciences in Sibiu / *Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt*, which was characterised by the growth of the collections and of the Society evolution (1849-1895).

The project also included guided tours – from the 16th of May until the 31st of October 2014. The tours started at the museum and followed the trail of the collections up to the point where they reached the museum.

During the project this catalogue was published referring to the path of the collections and the history of the buildings these collections were sheltered in. The cultural objectives on the road were marked with QR code plates thus facilitating the access to information and creating an online platform with an interactive map.

Das Projekt wurde mit einer temporären Ausstellung „*Weg der Sammlungen des Naturhistorischen Museums*“ eingeleitet, die am 16. Mai 2014 eröffnet wurde. Im Rahmen der Ausstellung haben die Organisatoren die Zeit vor dem Bau des Museumgebäudes des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt rekonstruiert, eine Periode die durch Anwachsen der Sammlungen und Konsolidierung des Vereins (1849-1895) gekennzeichnet war.

Im Rahmen des Projekts fanden vom 16. Mai bis zum 31. Oktober thematische Führungen statt, deren Ausgangspunkt die Ausstellung, bzw. das Museum war. Sie verliefen durch die Altstadt und folgten dem „Weg“, den die Sammlungen bis zu ihrer Einlagerung im Museum durchgelaufen hatten.

Das Projekt schließt auch die Erstellung des vorliegenden Katalogs ein, der Informationen über den Weg der Sammlungen beinhaltet, über die Kulturobjekte (Gebäude), die für einige Zeit die Vereinssammlungen beherbergt haben. Die Gebäude wurden mit QR-Plättchen gekennzeichnet, die die Übermittlung der on-line Informationen erleichtern sollen.

Das zweite Ereignis des Projekts besteht in der offiziellen Eröffnung des Kulturrundgangs „*Weg der Sammlungen des Naturhistorischen Museums*“ am 26. September 2014.

ÎNCEPUTURILE NATURALISMULUI SIBIAN

La începutul secolului al XIX-lea când cuceririle în domeniul științelor naturii erau deosebite, uneori năucitoare și cel al descoperirilor geografice uimeau lumea, naturalismul transilvănean, ca și cel european, cunoștea o evoluție rapidă.

În acest context a luat naștere în anul 1841, din inițiativa unor intelectuali sași din Sibiu o societate care și-a propus cercetarea Transilvaniei sub toate aspectele: istorie, bogății naturale, faună, floră etc. și care a fost numită *Societatea pentru cercetarea științifică a Transilvaniei (Verein für Siebenbürgische Landeskunde)*. Încă de la înființare, Societatea a avut două secții: una de istorie și alta de științe naturale. Membrii acesteia din urmă, în fruntea căreia se găsea Michael Bielz, obișnuiau, începând din anul 1847, să se întrunească săptămânal, sub forma unui *Cerc de lectură naturalist (Naturwissenschaftlicher Lesezirkel)*. Diversitatea și complexitatea problemelor din domeniul științelor naturale abordate, referatele susținute privind publicațiile noi din acest domeniu, opiniile împărtășite în cadrul acestor întâlniri au făcut ca în scurt timp să se lanseze ideea înființării unei societăți de științele naturii, care să lucreze independent de Societatea pentru

THE ORIGINS OF NATURALISM IN SIBIU

At the beginning of the 19th century, a time when the achievements in the field of natural science were stunning, sometimes overwhelming and the geographic discoveries startled the entire world, the Transylvanian and European naturalism was evolving fast.

This was the context in which in 1841 a society was founded by Transylvanian Saxon intellectuals in Sibiu to research Transylvania under all its aspects: history, natural resources, fauna, flora, etc. This society was called *Society for Scientific Research in Transylvanian (Verein für Siebenbürgische Landeskunde)*. The Society had two sections: a history section and a section for natural sciences. The members of the section for natural sciences, led by Michael Bielz, used to meet weekly, starting with 1847, for the *Naturalists reading circle (Naturwissenschaftlicher Lesezirkel)*. The diversity and complexity of the aspects discussed in the field of natural science, the reviews of new publications in this area as well as the opinions that were shared at the meetings led to the idea of founding a new society for natural sciences that would act independently from the Society for the Scientific Research

DIE ANFÄNGE DER NATURWISSENSCHAFTEN IN SIEBENBÜRGEN

Nach den herausragenden Errungenschaften auf dem Gebiet der Naturwissenschaften und den geografischen Entdeckungen, die die Welt ins Staunen versetzten, erfuhren die Naturwissenschaften, wie auch jene im gesamten europäischen Raum zu Beginn des 19. Jahrhunderts, einen raschen Aufschwung.

In diesem Kontext wurde 1841 durch die Initiative einiger siebenbürgisch-sächsischer Intellektueller ein Verein gegründet, der sich die Erforschung Siebenbürgens aus allen Gesichtspunkten; Geschichte, Naturreichtümer, Fauna, Flora etc. zum Ziel gesetzt hatte und sich *Verein für Siebenbürgische Landeskunde* nannte. Bereits seit seiner Gründung hatte der Verein zwei Sektionen: eine für Geschichte und eine naturwissenschaftliche. Die Mitglieder der letzteren, an deren Spitze Michael Bielz stand, trafen sich ab 1847 wöchentlich zu einem *Naturwissenschaftlichen Lesezirkel*. Die Vielfalt und Komplexität der angeschnittenen Probleme aus dem Gebiet der Naturwissenschaften, die vorgetragenen Referate zu neuen Veröffentlichungen aus diesem Bereich, die Meinungen, die dazu ausgetauscht wurden führten nach kurzer Zeit zu der Idee einen Verein für Naturwissenschaften zu gründen, der unabhängig vom Verein für Siebenbürgische Landeskunde arbeiten sollte. Bereits während

Cercetarea științifică a Transilvaniei. Încă în cursul anului 1848, s-a înaintat la Viena, spre aprobare, statutele noii societăți denumită: *Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt (Societatea Ardeleană de Științe Naturale din Sibiu)*, care abia la 4 mai 1849, a fost întemeiată din cauza evenimentelor revoluționare ale acelor ani. Pe parcursul prezentului catalog o vom abrevia cu denumirea de „Societatea”.

Michael Bielz cel care a animat și cercul de lectură naturalist, a fost **primul președinte** al noii Societăți. El a fost secondat de o seamă de naturaliști, care sunt de fapt membrii fondatori: preotul Michael Ackner, profesorul și preotul Michael Fuss, preotul Carl Fuss, preotul Ludwig Johann Neugeboren, chimistul și fabricantul dr. Ferdinand Schur, inginerul Daniel Czekelius senior, farmacistul dr. G.A.Kayser, juristul Eduard Albert Bielz – fiul lui Michael Bielz și profesorul, meteorologul Ludwig Reissenberger.

Pe măsură ce statutul lor științific se consolida creștea popularitatea Societății nu numai în rândul intelectualilor ci și în întreaga comunitate sibiană și nu numai, creându-se o emulație în cadrul populației în sensul sprijinirii Societății. Astfel, numărul pieselor colectate, achiziționate sau donate a crescut anual. Că această

in Transylvania. In 1848 the statutes for a new society called *Transylvanian Society for Natural Sciences (Societatea Ardeleană de Științe Naturale din Sibiu)* were sent to Vienna for approval. Still the Society could not be officially founded, due to the revolutionary events of the times, until the 4th of May 1849. This catalogue will refer to it as „the Society”.

Michael Bielz, the one that kept the naturalists reading circle alive would become the **first president** of the new Society. Other important founding members are the reverend Michael Ackner, the teacher and reverend Michael Fuss as well as the teacher and reverend Carl Fuss, the reverend Ludwig Johann Neugeboren, the chemist and manufacturer dr. Ferdinand Schur, the engineer Daniel Czekelius senior, the pharmacist dr. G.A.Kayser, the jurist Eduard Albert Bielz – the son of Michael Bielz and the teacher and meteorologist Ludwig Reissenberger.

As their scientific research grew, so did their popularity amongst intellectuals and also within the community who offered their support. Thus the number of items, collected, donated or bought, grew each year. Evidence for this continuous and substantial growth stand the monthly and yearly reports of the Society (published in the periodical of the Society *Verhandlungen*

des Jahres 1848 wurden die Statuten des neuen Vereins zur Genehmigung nach Wien eingereicht. Bedingt durch Revolutionsjahre konnte der „*Siebenbürgische Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt*” erst am 4 Mai 1849 gegründet werden. In der Folge wird er abgekürzt als „Verein” geführt.

Michael Bielz der auch den Naturwissenschaftlichen Lesezirkel angeregt hatte, wurde erster Vorsitzender des neuen Vereins. Hinzu kamen weitere bedeutende Naturwissenschaftler, die alle zu den Gründungsmitgliedern gehören: Johann Michael Ackner, Pfarrer, die Brüder Michael und Carl Fuss, beide Gymnasiallehrer und danach Pfarrer, Ludwig Johann Neugeboren, Pfarrer, Dr. Ferdinand Schur, Chemiker und Fabrikant, Daniel Czekelius d. Ä., Bauingenieur, Dr. G. A. Kayser, Apotheker, Eduard Albert Bielz, Jurist und Regierungsrat – Sohn von Michael Bielz sowie Ludwig Reissenberger, Gymnasiallehrer und Meteorologe.

In dem Maße, wie sich der wissenschaftliche Status sich festigte, wuchs auch die Popularität des Vereins nicht nur in den Reihen der Intellektuellen, sondern auch in der Hermannstädter Gesellschaft. Darüberhinaus wuchs in der Bevölkerung die Bereitschaft, den neuen Verein zu unterstützen. So wuchs jährlich auch die Zahl der gesammelten, angekauften sowie der durch Schenkungen eingegangenen Objekte. Dass das Wachstum kontinuierlich und nennenswert war, ist den monatlichen und jährlichen Tätigkeitsberichten des

creștere a fost continuă și substanțială este dovedită de rapoartele de activitate lunare respectiv anuale ale Societății (publicate în periodicul Societății *Verhandlungen und Mitteilungen des siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt / Dezbaterile și comunicările societății ardelene de științe naturale din Sibiu*) în care se consemnau piesele, colecțiile donate, achiziționate. Dacă la început a fost suficientă o masă, în casa lui Carl Fuss, pentru adăpostirea colecțiilor în scurt timp ele au început să crească prin adăugarea de noi și mari colecții. De pildă, colecția de păsări cumpărată în anul 1853 de la Friedrich Wilhelm Stetter – cu 528 de piese indigene și 145 exotice – sau vestita colecție etnografică a vice-consulului Franz Binder, dăruită Societății în 1862, ca și colecții de mineralogie și petrografie precum și bogatele ierbarii au făcut ca necesarul de spațiu să fie stringent. Astfel, colecțiile și sediul Societății și-au schimbat domiciliul de circa 9 ori timp de aproape 46 de ani. Aceste dese mutări s-au datorat lipsei unui spațiu propriu pentru muzeu, colecțiile care se formau, iar spațiile închiriate erau fie mici, improprii sau prea scumpe în condițiile în care Societatea subzista doar prin donații particulare.

La adunarea generală din 1861 Ludwig Johann Neugeboren declara:

und Mitteilungen des siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt / Debates and Statements of the Transylvanian Society for Natural Science) where all items, donated or bought collections were registered. Whereas in the beginnings a simple table in the home of Carl Fuss was enough for sheltering the collections, shortly afterwards they started to grow by adding new and larger collections to the existing ones. The bird collection bought by Friedrich Wilhelm Stetter in 1853, comprising 528 indigenous and 145 exotic species, the famous ethnographic collection of the vice-consul Franz Binder, given to the Society in 1862, the mineralogical and petrography collections as well as the countless herbariums, if we were to name just some examples, led to a stringent need for more space. Consequently, the collections and the Society changed their domicile approximately 9 times in 46 years. These relocations of the Society were caused by the lack of appropriate space for housing a museum; the continuous growth of the collections and the condition of the rented houses - either too small, inadequate or too expensive for a Society that was funded entirely from private donations.

In 1861 Ludwig Johann Neugeboren stated the following during their general

Vereins zu entnehmen, die in den „Verhandlungen und Mitteilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt veröffentlicht wurden und die die eingegangenen Objekte, Schenkungen, Ankäufe und Aufsammlungen vermerkten. Anfangs genügte ein einziger Tisch in der Wohnung von Carl Fuss für das Aufbewahren der Sammlungen, doch nach kurzer Zeit begannen sie durch den Eingang neuer, großer Sammlungen zu wachsen. Beispielhaft ist dafür die im Jahr 1853 von Friedrich Wilhelm Stetter angekaufte Vogelsammlung, bestehend aus 528 einheimischen und 145 exotischen Exemplaren, oder die berühmte ethnografische Sammlung des Vize-Konsuls Franz Binder, die dem Verein 1862 geschenkt wurde, aber auch mineralogische und petrografische Sammlungen sowie die reichhaltigen Herbarien, die alle einen dringenden Platzbedarf anzeigten. So kam es auch, dass die Sammlungen und der Sitz des Vereins innerhalb von 46 Jahren, etwa neunmal seinen Sitz ändern mussten. Ursache für diese häufigen Umzüge war der Mangel eigener Räumlichkeiten für ein Vereinsmuseum und Aufbewahrungsort der entstandenen und weiter sich vergrößernden Sammlungen. Die angemieteten Räumlichkeiten waren entweder zu klein, ungeeignet oder zu teuer für den Verein, dessen Einkünfte lediglich aus privaten Spenden bestanden.

Anlässlich der 1861 abgehaltenen Generalversammlung erklärte Johann Ludwig Neugeboren: „Wir können stolz darauf sein, dass

„Putem fi mândri că în prezent nu există în Transilvania nici o colecție publică de Ornitologie, Coleoptere, Botanică, Geologie și Paleontologie, care să se poată compara cu secțiunile cu aceleași nume ale Cabinetului nostru de Istorie Naturală”.

DRUMUL COLECȚIILOR

Istoria Societății și a Muzeului ca instituție publică, din punctul de vedere al evoluției colecțiilor și al unei locații proprii, cuprinde două etape ce s-au succedat firesc, și anume cea a creșterii rapide a colecțiilor și de aici al unor mutări frecvente cuprinsă între 1849 și anul 1895 și cea a soluționării problemei unui local propriu pentru Societate și colecții, și după ce Muzeul a devenit instituție publică, când colecțiile au ajuns în „casa lor” după anul 1895.

La început colecțiile Societății au fost păstrate în Casa lui **Adolph F. Carl Fuss** (1817-1874), unul dintre membrii fondatori ai Societății și secretar al acesteia în acea perioadă. Casa Fuss a constituit și locul de desfășurare al întrunirilor săptămânale ale membrilor Societății.

În anul **1851** spațiul insuficient pentru colecții și desfășurarea întrunirilor

assembly: „We can be proud that there are no other public collections of Ornithology, Botany, Geology and Palaeontology in Transylvania equivalent to the ones our Cabinet of Natural History holds”.

THE ROAD OF THE COLLECTIONS

The history of the Society and that of the Museum as a public institution comprises two successive stages in reference to the growth of the collections and the process of finding a permanent location for them. The first stage between 1849 and 1895 meant a fast growth of the collections and consequently their being moved often. The second refers to solving the problem of space and opening the Museum as a public institution after the collections arrived in their permanent “home” in 1895.

In the beginning, the collections of the Society were kept in the house of **Adolph F. Carl Fuss** (1817-1874), one of the founding members of the Society and the secretary of this institution at that time. The Fuss House was also the weekly meeting place for the members of the Society.

In **1851** the Society needed to find a new place for housing the collections

es gegenwärtig in Siebenbürgen keine einzige öffentliche ornithologische, coleopterologische, botanische, geologische und paläontologische Sammlung gibt, die sich mit den Sektionen gleichen Names unseres Naturhistorischen Kabinetts vergleichen könnte”.

WEG DER SAMMLUNGEN

In der Geschichte des Vereins und seines Museums als öffentliche Institution zeichnen sich vom Standpunkt der Entwicklung der Sammlungen und eines eigenen Aufbewahrungsorts zwei aufeinanderfolgende Etappen ab und zwar von 1849-1895 die des außergewöhnlich raschen Anwachsens der Sammlungen und die daraus sich ergebende Notwendigkeit von Umzügen in entsprechende Räumlichkeiten, sowie die der Lösung des Problems durch den Bau eines eigenen Gebäudes für den Verein zur Aufbewahrung der Sammlungen, die eine Heimstätte fanden. Dadurch wurde das Museum ab 1895 eine öffentliche Institution und konnte sich entsprechend weiter entwickeln.

Anfangs wurden die Sammlungen des Vereins in der Wohnung von **Adolph F. Carl Fuss** (1817-1874) aufbewahrt, einer der Mitbegründer und in der Zeit Sekretär des Vereins. Das Haus Fuss war auch der Treffpunkt für die wöchentlichen Treffen der Vereinsmitglieder.

Im Jahr 1851 erforderte der zu geringe Raum für die Sammlungen und die wöchentlichen Treffen

membrilor Societății determină căutarea unui nou spațiu. Prin bunăvoința directorului **Gimnaziului Evanghelic** din acea perioadă, Johann Göbbel Societatea a primit sala de conferințe a gimnaziului pentru întâlnirile săptămânale ale membrilor și pentru speciemenele deja adunate. În 1854 se mai cedează o cameră, în corpul Gimnaziului Evanghelic, pentru adăpostirea colecțiilor și ca centru de colectare.

În 1854 se ia în discuție, pentru prima dată, găsierea și închirierea unui local propriu nevoilor Societății. Pentru a rezolva problema stringentă a unui spațiu se face propunerea ca Societatea cu colecțiile ei să se instaleze în cele șapte etaje ale Turnului Sfatului.

În 1858 Societatea împreună cu colecțiile sale, se instalează în "Casa Albastră" a orașului, clădire situată lângă Palatul Brukenthal, luând cu chirie, cu un preț modest, trei camere. Acesta este primul sediu oficial al Societății și al Muzeului în devenire.

În scurt timp și acest spațiu a devenit insuficient. Astfel, în 1862, s-a închiriat, pentru o chirie modică, 200 florini pe an, un apartament compus din cinci camere în casa **Michael Brukenthal**. Închirierea s-a făcut solidar cu Societatea pentru Cercetarea Științifică a Transilvaniei, care

and holding the meetings as the Fuss residence became insufficient. Thanks to the goodwill of the headmaster of the **Evangelical Gymnasium**, Johann Göbbel the Society could from that point on use the conference room of the school for their weekly meetings and for sheltering the collected specimens. In 1854 the Society receives a second room, within the school building, used for storage.

In 1854 the topic of finding and renting an own space for the activities of the Society is put up for debate for the first time. In order to solve this stringent problem, the members propose using the seven storeys of the Council Tower.

Still, in 1858 the Society and its collections move into the "Blue House", near the Brukenthal Palace, where they rent three rooms for a small price. This is the first official headquarters of the Society and its collections.

Shortly afterwards, this space would also become insufficient. Thus, in 1862 the Society rented for just 200 florins a year an apartment made up of five rooms in the house of **Michael Brukenthal**. These rooms were shared with the Society for Scientific Research in Transylvania which used two of them.

As this apartment was too small

der Vereinsmitglieder die Suche nach einem neuen Raum. Durch die Güte des damaligen Direktors des Evangelischen Gymnasiums, Johann Göbbel, erhielt der Verein den Vortragsraum des Gymnasiums für die wöchentlichen Treffen der Vereinsmitglieder und die vorhandenen Sammlungsgegenstände. 1854 wurde noch ein weiterer Raum für die Aufbewahrung der Sammlungen und als Sammelzentrum im Evangelischen Gymnasium zur Verfügung gestellt.

1854 wurde das erste Mal über die dringende Suche und das Anmieten einer Immobilie für das Aufbewahren der Sammlungen gesprochen. Um das dringende Raumproblem zu lösen, wurde das Aufstellen der Sammlungen in den sieben Stockwerken des Hermannstädter Ratturmes in Erwägung gezogen.

Im Jahr 1858 zog der Siebenbürgische Verein für Naturwissenschaften mit seinen Sammlungen ins „Blaue Haus“ der Stadt ein, ein Gebäude in unmittelbarer Nachbarschaft des Brukenthal-Palais und belegte dort bei einem bescheidenen Mietpreis drei Zimmer. Das „Blaue Haus“ war also der erste öffentliche Sitz des Vereins des im Entstehen sich befindenden Museums.

Bald wurden auch diese Räumlichkeiten für die immer größer werdenden Sammlungen zu eng und so mietete der Verein im Jahre 1862 eine Wohnung bestehend aus 5 Räumen im Michael - Brukenthal - Haus für einen Mietzins von 200 Kronen pro Jahr. Zwei der Zimmer dieser Wohnung wurden dem Landeskundeverein zur Verfügung gestellt.

Auch hier waren die Räumlichkeiten für ein zukünftiges Museum bald zu klein. Aus diesem

își rezerva două din cele cinci camere închiriate.

Spațiul insuficient și impropriu a făcut ca membrii Societății să înceapă încă din anul 1865 căutarea unei soluții locative. Cea mai bună soluție din punct de vedere al spațiului și al chiriei a fost mutarea, în anul **1866**, în aripa nou construită a casei familiei **Michael Bielz** din strada principală a Sibiului, punându-i-se la dispoziție o sală mare, trei camere spațioase și două mai mici. A fost primul spațiu care se potrivea pentru expunerea și depozitarea colecțiilor.

Creșterea numerică și ca valoare a colecțiilor a făcut ca la cheltuielile legate de chirie să se adauge sume importante pentru asigurarea colecțiilor. Cheltuielile curente legate de chirie, asigurare, noi achiziții au făcut ca atât Societatea cât și colecțiile să-și schimbe locația.

Astfel, în anul **1873** Palatul Brukenthal, a devenit noua locație. Societatea a primit un spațiu generos la etajul 1 al acestuia. Bucuria revenirii acestui spațiu generos spre închiriere a fost umbrită de procesul de revendicare al Palatului Brukenthal. De aceea în **1887** Societatea a evacuat camerele deținute în Palatul Brukenthal, unde s-a mutat contele Andreas Bethlen, noul prefect

and inappropriate for housing the collections, the members of the Society started looking for a new space in 1865. The best choice in terms of space and rent meant moving in **1866** into the newly build wing of the **Michael Bielz** family residence on the main boulevard of Sibiu. Here the Society could use a big saloon, three spacious and two smaller rooms. This was the first appropriate space for exhibiting and storing the collections.

The growth of the collections and of their importance led to greater costs, as the Society had to cover the costs for the insurance of the items in addition to the rent. The Society was forced to move once again due to the high current expenses and the new acquisitions.

Consequently, in **1873** the Brukenthal Palace becomes the new headquarters. Here the Society received a spacious apartment on the first floor. The joy of housing the collections in the Palace would be dimmed by the revendication action for this building. Thus, in **1887**, the Society was evicted out of the Palace, where the count Andreas Bethlen, the new prefect of the county of Sibiu and sheriff of the Transylvanian Saxons moved in. As it was in a difficult situation the Society was forced to move

Grunde suchte der Vereinsvorstand ab 1865 nach neuen Räumen. Die beste Lösung ergab sich im Jahre 1866 im neuen Flügel des Hauses Michael Bielz in der Heltauergasse. Die anzumietende Wohnung bestand aus einer großen Eingangshalle und drei geräumigen und zwei kleineren Zimmern. Diese Wohnung hatte den Ansprüchen des Vereins eine angemessene Größe, in der sowohl die Sammlungen als auch die zur Ausstellung bereit gestellten Objekte ihren Platz fanden.

Das Anwachsen der Sammlungen ergab allerdings weitere Probleme, z.B. die Sicherung der Sammlungen, die inzwischen materiell wertvoll geworden waren. So überlegte man wieder einen Umzug. Dazu kamen auch die gestiegenen Miet-, Neben- und Versicherungskosten.

So wurde **1873** für einen recht kleinen Mietzins (200 Kronen/Jahr) im Brukenthal-Palais der neue Sitz des Vereins eingerichtet. Der Verein erhielt großzügige Räumlichkeiten, bestehend aus 6 Zimmern im 1. Stock, die schönsten der 14 Salons, die der Öffentlichkeit zugänglich waren. Die Freude des Umzugs in die neu gemieteten Räume war jedoch beschattet durch den Rückforderungsprozess des Brukenthal-Palais, so dass die Räumlichkeiten samt den Sammlungen beschlagnahmt wurden. Leider sollte das „in verschiedenen Erbschaftsprozessen angefochtene Besitzumsrecht Auswirkungen auf die Höhe der Miete“ haben. Gezwungen durch die vorhandene Sachlage suchte der Verein nach neuen räumlichen Möglichkeiten, die möglichst in der Nähe liegen sollten, um den Umzug der Sammlungen

al județului Sibiu, totodată și comite al Sașilor. Strâmtorată financiar și lipsită de un spațiu propriu, Societatea se vede astfel nevoită să se adăpostească cu colecțiile sale, crescute mult în răstimp, într-un apartament nepotrivit din strada Tribunei – locuința oficială a prefectului care a suportat cheltuielile de transport. În anul următor **1888**, Societatea și colecțiile s-au mutat într-o casă ceva mai încăpătoare din Piața Mică - Casa Jickeli unde dispunea de două săli spațioase și de patru cabinete mici.

Un moment important în acest „drum al colecțiilor” l-a constituit Adunarea Generală a Societății din 30 decembrie 1890, când la propunerea medicului șef al orașului și membru al Societății, Dr. Daniel Czekelius jun., s-a hotărât construirea unui local propriu, care să satisfacă cerințele unui muzeu modern de istorie naturală. În urma demersurilor Societății cu concursul Consiliului orașului Sibiu, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice din Budapesta a cedat Societății terenul situat lângă Teatrul Orășenesc, numit până atunci „Parcul Teatrului”.

Deja, în anul **1891** a fost acceptat proiectul arhitectului medieșan, C.W.Fr. Maetz, și în vara anului 1894 au început lucrările de construire a localului

its large collections into an inadequate apartment in the Tribune Street. This was the official home of the prefect who took over the costs for moving the collections. In the following year the Society and its collections moved in a more spacious house on the Small Square, the Jickeli House that had two big rooms and four smaller cabinets.

A turning point in the „road of the collections” represented the General Assembly of the Society on the 30th of December 1890 when the proposal of the chief physician Dr. Daniel Czekelius jun. was approved and the Society decided to erect a new building designed for meeting the needs of a modern museum for natural sciences. Subsequently to the demarches of the Society and of the Sibiu Town Council, the Ministry for Religion and Public Instruction in Budapest gave the Society a piece of land near the Town Theatre, in the area that was called the Theatre Park at that time.

Shortly afterwards, in **1891** this project was taken up by the architect C.W.Fr.Maetz from Medias and in the summer of 1894 the construction work for the new museum that would shelter the collections and become the headquarter of the Society, started. One

zu erleichtern. Nach weiterer Suche verhandelten die Vereinsmitglieder mit dem Erbe-Verwalter, mit dem es zu einer einvernehmlichen Lösung kam. Trotz aller Bemühungen, musste der Verein 1887 die Zimmer im Brukenthal-Palais räumen. In die freigewordenen Räume zog Graf Andreas Bethlen, der neue Präfekt des Hermannstädter Bezirks und Comes der Siebenbürger Sachsen ein. Finanziell eingeengt und ohne eigene Räumlichkeiten sah sich der Verein gezwungen, die inzwischen größer gewordenen Sammlungen erneut, in andere, jedoch für die Sammlungen nicht geeignete Räumlichkeiten, ein Apartment in der Quergasse (Strada Tribunei) umzusiedeln. Die Transportkosten des Umzugs finanzierte zum Glück der offizielle Wohnungsgeber des Präfekten.

Der nächste Umzug geschah im Jahre 1888 und zwar in ein etwas größeres Gebäude am Kleinen Ring, das Haus Jickeli, wo zwei große Räume und vier kleinere Zimmer zur Verfügung standen.

Entscheidend in diesem nun jahrelangen Hin und Her der Sammlungen war die Mitgliederversammlung des Vereins vom 30. Dezember 1890. Auf Vorschlag von Dr. Daniel H. Czekelius– damals Stadtphysikus Hermannstadts und Vereinsmitglied - wurde der Bau eines eigenen Gebäudes für das Museum des Vereins beschlossen. Das Haus sollte allen Anforderungen eines modernen naturhistorischen Museums entsprechen. Auf Drängen des Vereins und mit tatkräftiger Unterstützung des Stadtrates sowie des Kultus- und Unterrichtsministeriums in Budapest erhielt der Verein von der Stadt ein Baugelände

Muzeului depozitar al colecțiilor și sediu al Societății. După doar un an, în 12 mai 1895 – comunitatea sibiană asista la deschiderea solemnă a Muzeului său de Istorie Naturală.

Casa Fuss (1850 - 1851)

Adolph F. Carl Fuss (1817-1874), unul dintre membrii fondatori ai Societății și secretar al acesteia a adăpostit primele piese ale colecțiilor care încă de la formarea Societății și-au început evoluția. Informațiile privind prima locație furnizate în primul număr al revistei Societății (1851), **Casa lui Adolph F. Carl Fuss (1817-1874)**, nu includ și localizarea topografică clară a casei ci doar faptul că aceasta a adăpostit colecțiile. Presupunem că a fost casa cu numărul 440 (demolată), localizată lângă Gimnaziul Evanghelic (astăzi Colegiul Brukenthal), Capela Iacob și Turnul Preoților (demolate în 1898).

În prima locație, Casa Fuss, se adunau specimene de științele naturii în număr din ce în ce mai mare și pentru că, așa cum se preciza în revista Societății, Fuss, era cel căruia i se comunicau piesele colectate, donate etc.

year later, on the 12th of May 1895, the Museum of Natural History was officially opened to the public.

The Fuss House (1850 - 1851)

Adolph F. Carl Fuss (1817-1874), one of the founding members and secretary of the Society, sheltered the first collections in his home. The information we have about the **House of Adolph F. Carl Fuss (1817-1874)** can be found in the first issue of the Society's journal (1851), but they don't give precise details about the topographic localisation of the building. It is believed that it was the house 440 (now demolished), near the Evangelical Gymnasium (today Brukenthal College), the Jacob's Chapel and the Priest's Tower (both demolished in 1898).

The collected specimens constantly multiplied and Fuss was the one who had to register each new piece that was bought, donated etc. according to the journal.

The founding members of the Society Michael Ackner, Ludwig J. Neugeboren,

unmittelbar neben dem Stadttheater, das bis dahin Theaterpark hieß.

Bereits 1891 wurde des Bauprojekt des Mediascher Architekten C.W.Fr. Maetz angenommen und im Jahre 1894 der Bau des Museums begonnen. Nach nur einem Jahr, konnte am 12. Mai 1895 die Hermannstädter Bürgerschaft die feierliche Eröffnung des Naturhistorischen Museums miterleben.

Das Haus Fuss (1850 – 1851)

Adolph F. Carl Fuss (1817 – 1874), einer der Gründerväter und in der Zeit auch Sekretär des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften beherbergte in seiner Wohnung die ersten Stücke der Vereinskassensammlung, eine Tatsache, die bereits in der ersten Ausgabe der Vereinszeitschrift („Verhandlungen und Mitteilungen“), 1851 vermerkt wurde. Wo genau dieses Haus stand, können wir heute nur vermuten. Wahrscheinlich war es das Anwesen mit der Hausnummer 440, das neben dem Evangelischen Gymnasium (heute Brukenthal-Kollegium), der Jakobskapelle und dem Priesterturm stand. Das Haus, in dem Fuss wohnte, wurde irgendwann abgerissen, ebenso der Priesterturm und die Jakobskapelle (1898). An diesem ersten Standorte, der Wohnung von Carl Fuss wurden die Sammlungsgegenstände in immer größerer Zahl abgegeben, da er auch derjenige war, dem die Neueingänge, selbst

Donația J.F.Schmidt a pus bazele colecției de coleoptere / J.F.Schmidt donation founded the beetles collection / J.F.Schmidt Spende hat zur Gründung der Sammlung von Käfern geführt

Porumbel (*Columba livia*) (donația Nösner) / Dove (*Columba livia*) (Nösner donation) / Taube (*Columba livia*) (Spende Nösner)

Membrii fondatori ai Societății Michael Ackner, Ludwig J. Neugeboren, Michael Fuss, Johann Ferdinand Schur și Dr. Daniel Czekelius sunt cei care au inițiat colecțiile Societății și al viitorului muzeu. Primele piese au constat în esantioane mineralogice (50), petrografice (37), și

Michael Fuss, Johann Ferdinand Schur and Dr. Daniel Czekelius are also the founders of the Society's collections and of the museum to be. The first items consisted of mineralogical (50) and petrographic samples (37), as well as tertiary fossils from Transylvania. The most numerous

Cuc (*Cuculus canorus*) (donația C.Fuss) / Cuckoo (*Cuculus canorus*) (C.Fuss donation) / Kuckuck (*Cuculus canorus*) (Spende C.Fuss)

gesammelte Belege, Schenkungen usw. zu melden waren.

Die Gründerväter des Vereins, unter ihnen Michael J. Ackner, Ludwig J. Neugeboren, Michael Fuss, Johann Ferdinand Schur und Daniel Czekelius d. Ä. waren diejenigen, die die Sammlungen des Vereins und das zukünftige

Herbarul Flora Transilvanica realizat de către I.Lerchenfeld și P.Sigerus / Flora Transilvanica Herbarium realized by I.Lerchenfeld and P.Sigerus / Flora Herbarium Transilvanica von I.Lerchenfeld und P.Sigerus durchgeführt

Amonit (donația Holub) / Amonite (Holub donation) / Ammoniten (Spende Holub)

Mapă cu plante presate / Map with pressed plants / Portfolio mit gepressten Pflanzen

fosile terțiare transilvănene. Cele care predomină între piesele colectate și donate sunt cele ce țin de domeniul geologiei fapt explicabil prin aceea că era perioada descoperirilor și în acest domeniu, al intensificării exploatării de minerale utile. După modelul occidental, prin crearea de

samples and items of all collections refer to geology, probably due to the fact that many discoveries were made in that field at that time and mineral extraction was intense. Following the Western example, the community became aware of the importance of knowing these natural

Museum initiierten. Die ersten Sammlerstücke waren mineralogischer (59), petrografischer (37) und fossiler Art (aus den Tertiärformationen Siebenbürgens stammend). Das diese ersten Objekte des späteren Museums geologischer Natur waren ist erklärlich, da die erste Hälfte des 19. Jahrhunderts bekanntlich die Zeit

Melcul Cerithium cu noduri (*Cerithium nodulosum*) / Giant Knobbed Cerith *Cerithium nodulosum* / Riesenknotenschncke (*Cerithium nodulosum*)

Mătăsar (*Bombycilla garrulus*) (donația C.Fuss) / Bohemian waxwing (*Bombycilla garrulus*) (C.Fuss donation) / Seidenschwanz (*Bombycilla garrulus*) (Spende C.Fuss)

Melc cască (*Cassis norai*) / *Cassis norai* / Helmschnecke (*Cassis norai*)

Scoica cu solzi (*Tridacna squamosa*) / The Fluted Giant Clam (*Tridacna squamosa*) / Schuppige Riesenmuschel (*Tridacna squamosa*)

colecții geologice, cabinete de curiozități, se atrăgea atenția comunității locale asupra importanței în primul rând al cunoașterii acestor „prodeuse” ale naturii. O altă colecție care era în creștere rapidă era cea botanică. Astfel la sfârșitul anului 1850 număra 708 specii colectate de M.Fuss și F.Schur din Transilvania.

Anul 1853 a fost un an benefic pentru colecțiile botanice prin includerea ierbarului tip carte a lui G.Fr. Baussner și a ierbarului J. Lerchenfeld.

Dacă la început piesele ocupau masa de lucru a lui Fuss numărul lor a crescut într-un ritm atât de rapid încât în 1851 colecțiile s-au mutat în cancelaria Gimnaziului Evanghelic astăzi Colegiul „Samuel von Brukenthal”.

„products” through the geological collections and the cabinet of curiosities. Another fast growing collection was the botanical one. At the end of 1850 this collection comprised 708 species collected by M.Fuss and F.Schur in Transylvania.

1853 was a good year for the botanical collections as the herbarium of G.Fr. Baussner and that of J. Lerchenfeld were also included in the collection.

Whereas in the beginning the items fitted on Fuss’ worktable, their number grew so rapidly, that in 1851 the collections moved to the chancellery of the Evangelical Gymnasium, today the „Samuel von Brukenthal” National College.

der großen geologischen Entdeckungen und intensiver Abbau nützlicher Mineralien war. Nach westlichem Muster sollten neu gegründete geologische Sammlungen, Kuriositäten, Kabinette das Publikum auf die Bedeutung dieser „Naturprodukte” aufmerksam machen. Auch die botanischen Sammlungen wurden immer größer. So zählten sie Ende des Jahres 1850 bereits 708 von M. Fuss und F. Schur in Siebenbürgen gesammelte Pflanzenbelege. Hatten die Sammlungsstücke anfangs auf dem Arbeitstisch von Fuss Platz, reichte dieser später nicht mehr aus, da die Sammlungen sehr rasch anwuchsen. Daher wurden sie 1851 in das Sprechzimmer des Evangelischen Gymnasiums, heute „Samuel von Brukenthal“-Kollegium gelagert.

Gimnaziul Evanghelic, azi Colegiul Național „Samuel von Brukenthal” (1851-1854)

Sec.XIV-XV; 1778-1786
Piața Huet 5

Condițiile vitrege privind depozitarea pieselor, din Casa Fuss, l-au impresionat pe directorul Gimnaziului Evanghelic, Johann Göbbel care în anul 1851 a dat Societății sala de conferințe a gimnaziului pentru întâlnirile săptămânale ale membrilor și pentru depozitarea specimenelor deja adunate. În 1854 s-a mai cedat o cameră, în corpul Gimnaziului Evanghelic, pentru adăpostirea colecțiilor și ca centru de colectare.

După mutarea colecțiilor din Casa lui Fuss în Gimnaziul Evanghelic din Sibiu colecțiile au crescut într-un ritm foarte rapid astfel încât deja în 1854 se punea problema mutării, deși în acel an s-a mai primit o cameră în corpul gimnaziului. Membrii Societății au intuit mărirea colecțiilor și problemele ce vor apărea legate de găsirea unui spațiu specific unor colecții de științele naturii, cheltuielile de întreținere, afectarea colecțiilor prin mutări și pentru prima dată, în 1854, își pun problema necesității unui spațiu propriu.

The Evangelical Gymnasium, today The „Samuel von Brukenthal” National College (1851-1854)

14th/15th century; 1778-1786
Huet Square 5

The inadequate conditions the items were kept in at the Fuss House, deeply impressed the headmaster of the Evangelical Gymnasium, Johann Göbbel who in 1851 decided to allow the Society to hold their weekly meetings and shelter the collected specimens in the conference room of the school.

After the collections were moved into the Evangelical Gymnasium in Sibiu they grew even faster so that the Society needed to move once more in 1854, although they had already gotten a second room. The members of the Society sensed the problems that were going to be caused by the growth of the collections and of the current expenses, by finding an adequate place for sheltering a natural science collection as well as the way the collection could deteriorate by moving it and thus, in 1854 the need of having an own place was put up for debate.

The collections' grew at an impressive rate from 1851 to 1855 and needed to be moved once again. A relevant evidence for

Das Evangelische Gymnasium, heute Das Samuel-von-Brukenthal-Gymnasium (1851-1854)

XIV-XV. Jahrhundert, Neubau 1778-1786
Huetplatz 5

1851 erkannte der damalige Rektor des Evangelischen Gymnasiums Johann Göbbel die ungünstigen Bedingungen für die Lagerung der Sammlungen im Hause Fuss und stellte dem Verein den Sitzungssaal des Gymnasiums für die wöchentlichen Sitzungen und Unterbringung der Sammlungen zur Verfügung. 1854 kam dann ein weiteres Zimmer für die Sammlungen im Gebäude des Gymnasiums hinzu. Diese wuchsen allerdings so rasch an, so dass sich trotz des neu hinzugekommenen Zimmers erneut das Raumproblem stellte. Die Vereinsmitglieder sahen die Vergrößerung der Sammlungen und die damit verbundenen Probleme voraus, entsprechende Räumlichkeiten für naturwissenschaftliche Sammlungen zu finden. Außerdem waren Unterhaltungskosten zu berücksichtigen sowie die Schädigung der Sammlungen durch häufigen Umzug, so dass sich 1854 erstmals die Frage der Notwendigkeit eigener Räumlichkeiten stellt. Im Zeitraum 1851-1855, wurden die Sammlungen wieder in neue Räume gelagert, da sie weiter angewachsen waren.

Ein bemerkenswertes Beispiel hinsichtlich der Situation der Sammlungen stellt das

Pescărușul răzător (*Larus ridibundus*) / Black-headed gull (*Larus ridibundus*) / Die Lachmöwe (*Larus ridibundus*)

Trompeta lui Triton (*Charonia tritonis*) / *Charonia tritonis* / Triton Trompete (*Charon tritonis*)

Unio czekelii (donația Bielz) / *Unio czekelii* (Bielz donation) / *Unio czekelii* (Spende Bielz)

Scaphites trinodosus (donație Institutul Regal Viena) / *Scaphites trinodosus* (donație Royal Institute of Vienna) / *Scaphites trinodosus* (Spende Royal Institute Wien)

În intervalul 1851-1855, când colecțiile au fost mutate într-un nou spațiu, s-au mărit într-un ritm impresionant, acesta a fost de fapt unul dintre motivele schimbării locației. Un exemplu relevant în acest sens este procesul-verbal privind situația colecțiilor în mai 1852, publicat în revista Societății în care se consemnează următoarele:

colecția *geologică* - 620 specimene (majoritatea donate de către Ackner, Czekelius, Ercsei, Filtsch, Neugeboren, Schur, Stetter, K.K. geologische Reichsanstalt in Wien); colecția *oryctognostică* -1800 specimene (donate de H. Bedeus von Scharberg, Dr. Andrae din Halle, Filtsch, Schram, Stetter); *colecția paleontologică* - 950 numere de inventar (donate de Franz Ritter von Hauer, K.K. geologisch Reichsanstalt in Wien, J. M. Ackner, Filtsch, Grommes, Hütlen, Mayer, Neugeboren); colecția *ornitologică* - 72 numere de inventar îmbogățită prin achiziția Colecției ornitologice a lui Friedrich Wilhelm Stetter cuprinzând păsări exotice și păsări indigene în total 528 piese; colecția *entomologică* peste 2000 specii noi (donate de F.J. Schmidt din Laibach, Grafen Künburg din Hall (Tirol), E. Sill, Bergleiter, Anton Stenz. Gustav Mayr din Viena); colecția *malacologică* - 210 numere de inventar (F.J. Schmidt din Laibach care a donat,

this statement is revealed by the report regarding the collections published in the journal of the Society in May 1852:

geological collection - 620 specimens (the major part was donated by Ackner, Czekelius, Ercsei, Filtsch, Neugeboren, Schur, Stetter, K.K. geologische Reichsanstalt in Wien); *oryctognostic collection* -1800 specimens (donated by H. Bedeus von Scharberg, Dr. Andrae from Halle, Filtsch, Schram, Stetter); *plaeontological collection* - 950 items (donated by Franz Ritter von Hauer, K.K. geologisch Reichsanstalt in Wien, J. M. Ackner, Filtsch, Grommes, Hütlen, Mayer, Neugeboren); *bird collections* - 72 items, it grew with the acquisition of Friedrich Wilhelm Stetter's collection that comprised a total of 528 exotic and indigenous birds; *entomological collection* - over 2000 new species (donated by F.J. Schmidt from Laibach, Grafen Künburg from Hall (Tirol), E. Sill, Bergleiter, Anton Stenz. Gustav Mayr from Vienna); *malacological collection* - 210 items (F.J. Schmidt from Laibach donated, among other items, terrestrial snails' shells from Dalmatia, H. Friedsam, C. Fuss, C. Neugeboren); *reptile collection* was created by Neugeboren; *botanical collection* already had 1353 species at the time the herbariums of

in der Vereinszeitschrift veröffentlichte Sitzungsprotokoll des Vereins von Mai 1852 dar. Darin werden erwähnt:

Die geologische Sammlung mit 620 Stücken (die meisten davon Schenkungen von J. M. Ackner, Czekelius, Ercsei, Filtsch, Neugeboren, Schur, Stetter und der Geologischen Reichsanstalt in Wien); die oryctognostische Sammlung mit 1800 Sammlungsstücken (Schenkungen von H. Bedeus von Scharberg, Dr. Andrae aus Halle, Filtsch, Schramm, Stetter); die paläontologische Sammlung mit 950 Belegstücken (Schenkungen von Franz Ritter von Hauer, der k.k. Geologischen Reichsanstalt in Wien, J.M. Ackner, Filtsch, Grommes, Hütler, Mayer, Neugeboren); die ornithologische Sammlung mit 72 Inventarnummern, bereichert durch den Erwerb der Sammlung Friedrich Wilhelm Stetter, bestehend aus 528 Exemplaren exotischer und einheimischer Vögel; die entomologische Sammlung bereichert durch 2000 neue Arten, geschenkt von F.J. Schmidt aus Laibach, Grafen Künburg aus Hall in Tirol, E. Sill, Bergleiter, Anton Stenz und Gustav Mayr/Wien); die Malakologische Sammlung mit 210 Exemplaren, (gespendet von H. F. J. Schmidt aus Laibach, der dem Verein u.a. Gehäuse terrestrischer Schnecken aus Dalmatien geschenkt hatte. Weitere Schenkungen stammten von HG. Friedsam, C. Fuss und C. Neugeboren); die Reptiliensammlung,

printre altele, cochilii ale unor melci tereștri din Dalmația, H. Friedsam, C. Fuss, C. Neugeboren); colecția de reptile a fost inițiată de către Neugeboren; colecția botanică număra deja 1353 specii la care s-a adăugat herbarul Ernst Sill și herbarul Lerchenfeld achiziționat. *Biblioteca Societății* considerată ca o colecție acordându-i se aceeași atenție număra 101 volume care ajung în scurt timp, decembrie 1854 la 253 volume obținute prin donații, schimburi sau achiziții.

Clădirea actuală a colegiului a fost ridicată pe locul de amplasare al primei școli din România, atestată documentar în 1380. Clădirea acesteia, precum și restul clădirilor din Piața Huet, a fost construită pe locul primelor ziduri de apărare ale cetății, după ce acestea și-au pierdut funcția de apărare a orașului, începând cu a doua jumătate a secolului al XIV-lea. Școala a fost construită în apropierea Bisericii Evanghelice, care potrivit mentalității și necesității acelor vremuri, era de fapt un "auxiliar" al locașului de cult și aparținea atât comunității săsești cât și Bisericii Catolice. Erau acceptați doar băieții care mai târziu deveneau funcționari, dascăli în sate. La acea vreme era și singura școală publică la care sașii își puteau trimite copiii să învețe.

Ernst Sill and Lerchenfeld were bought. The Library of the Society, a collection in itself, initially comprised 101 books and 253 by December 1854.

The present building of the college was erected on the ground of the first school in Romania, dated 1380. This as well as all the other buildings on the Huet Square were built on the ground of the first defence walls of the citadel, after these were no longer used as a fortification in the second half of the 14th century. The school building was raised near the Evangelical Church and was part of the house of worship, according to the needs of those times. It belonged to the Transylvanian Saxon community and the Catholic Church. It was a boys' school that prepared them for becoming clerks or teachers. It also was the only public school for Transylvanian Saxons.

During the Lutheran Reformation, under the influence of the humanistic conceptions of education, the school became a "gymnasium" in 1555. The Evangelical Gymnasium was a secondary school focusing on theology and promoting community spirit, where the majority of the classes were held in Latin (this was the language in all secondary schools in Sibiu until 1850).

für die Neugeboren den Grundstein gelegt hatte; die botanische Sammlung zählte bereits 1353 Arten, zu denen die erworbenen Herbarien von Ernst Sill und J. v. Lerchenfeld hinzukamen; die ebenfalls als Sammlung angesehene Bibliothek des Vereins, die bereits zu Beginn 101 Bände umfasste und in kurzer Zeit, im Dezember 1854, durch Schenkungen und über Austausch auf 254 Bände angewachsen war.

Das aktuelle Gebäude der Brukenthalsschule wurde auf dem Platz erbaut, auf dem die älteste Schule des heutigen Rumäniens stand, die seit 1380 dokumentarisch belegt ist. Das Schulgebäude sowie auch die weiteren Häuser des ersten Verteidigungsringes der Stadt, der seine Funktion der Verteidigung in der 2. Hälfte des 14. Jahrhunderts verlor. Die Schule wurde nahe der evangelischen Kirche gebaut, was entsprechend der damaligen Mentalität jener Zeit belegt, dass sie sozusagen ein Anhang der Kirche war. Sie gehörte der sächsischen Gemeinschaft und der katholischen Kirche. Dort wurden nur Jungen ausgebildet, spätere Beamte sowie u.a. auch die zukünftigen Dorfschullehrer. Es war derzeit auch die einzige öffentliche Schule, in die Siebenbürger Sachsen ihre Kinder zur Ausbildung schicken konnten.

Im Zuge der Reformation ab dem Jahre 1555 verwandelte sich die Schule in ein humanistisches

Melcul Voluta imperial (*Cybiola imperialis*) / Imperial volute *Cybiola imperialis* /
Kaiserkrone (*Cybiola imperialis*)

Stârc roșu (*Ardea purpurea*) /
Purple heron (*Ardea purpurea*) /
Purpurreiher (*Ardea purpurea*)

Sub impactul Reformei Luterane și al concepțiilor umaniste educaționale școala comunității, în anul 1555, s-a transformat în "gimnaziu" - Gimnaziul Evanghelic, ce era o școală secundară preuniversitară axată pe un învățământ teologic și de promovare a spiritului comunitar, în care orele erau predate în mare parte în limba latină (până în anul 1850 la fel ca și în celelalte școli secundare care apăruseră deja în Sibiu).

Odată cu extinderea necesităților învățământului s-a ridicat o nouă clădire pe locul în care au fost demolate vechile clădiri ale gimnaziului. Construcția s-a realizat între anii 1779-1781, sub îndrumarea meșterului Franz Burger, în perioada în care baronul Samuel von Brukenthal era guvernator al Transilvaniei (1777-1787). Clădirea, includea parterul și două etaje, iar în centru se afla Sala festivă (Auditoriul). Pe latura nord-estică, clădirea era lipită de capela Sfântului Iacob care în secolul al XVI-lea fusese preluată de gimnaziu și transformată în bibliotecă, pentru ca ulterior să fie amenajată pentru cursuri. Clădirea nou construită a păstrat două încăperi cu bolți medievale semicilindrice în cruce la parter și trei travee din subsol. Intrarea centrală în clădire se făcea printr-o ușă situată la mijlocul construcției. Ușa păstrează și în prezent ancadramentul din piatră care este decorat în partea superioară cu ghirlande,

Aur (donație Bieliz) / Gold (Bielz donation) / Gold (Spende Bieliz)

With the growth of the importance and of the needs of education, a new building was erected on the ground the old ones used to be. The new construction was raised from 1779 to 1781 under the guidance of Franz Burger, at a time when baron Samuel von Brukenthal was governor of Transylvania (1777-1787). This two story building had a hall for festivities, an auditorium. On the North-East side of the building there was the Saint Jacobs chapel, which was taken over by the gymnasium in the 16th century and turned into a library at first, and then used as a classroom. The newly erected building kept two rooms with medieval cross-barrel vaulted ceilings

Gouldian finches (*Erythrura gouldiae*) (donația W.Stetter) / Gouldian finches (*Erythrura gouldiae*) (W.Stetter donation) / Gouldamadinen (*Erythrura gouldiae*) (Spende W.Stetter)

evangelisches Gymnasium, eine präuniversitäre Schule, der heutigen Sekundarstufe gleich, mit theologischer Ausbildung und mit erzieherischen Gemeinschaftszielen. Die Unterrichtssprache

Dumbrăveanca (*Coracias garrulus*) (donația F.Schur) / European roller (*Coracias garrulus*) (F.Schur donation) / Blauracke (*Coracias garrulus*) (Spende F.Schur)

cununi de lauri și un cronostih în latină *ERVDITIONI VIRTVTI AC EXEMPLIS SACRA* (Închinată erudiției, virtuții și exemplelor bune), cu referire la reconstruirea edificiului

at the ground floor and three bays in the basement. The main entrance door still holds the historical stone frame which is decorated in the upper part with garlands,

Dumbrăveanca (*Coracias garrulus*) (donația F.Schur) / European roller (*Coracias garrulus*) (F.Schur donation) / Blauracke (*Coracias garrulus*) (Spende F.Schur)

war bis 1850 größtenteils Latein, ähnlich auch den anderen höheren Schulen Hermannstadts.

Mit der Erweiterung der Unterrichtsnotwendigkeiten wurde 1779-1781 an Stelle der alten Schulgebäude ein neues, unter der Leitung des Baumeisters Franz Burger erbaut. Das geschah während der Zeit als Baron Samuel von Brukenthal Gubernator Siebenbürgens war (1777-1787). Das Gebäude bestand aus einem ebenerdigen Teil und zwei Stockwerken. In der Mitte des Hauses befand sich das Auditorium, der heutige Festsaal. An der Nord-Ost-Seite war das Gymnasium an die Jakobskapelle angegliedert. Im 16. Jahrhundert wurde diese Kapelle vom Gymnasium übernommen und in

gimnaziului – unde literele de dimensiuni mai mari și aurite au și valoare de cifră (1781).

După anul 1918, ca și gimnaziile românești de stat, gimnaziul evanghelic (liceul de băieți) și-a adăugat ca element de identitate numele unei personalități reprezentative și a preluat numele baronului Samuel von Brukenthal, care a frecventat și a absolvit acest gimnaziu în anul 1740. Liceul a devenit școală mixtă abia în 1956. Denumirea actuală a școlii, din anul 2001, este Colegiul Național „Samuel von Brukenthal”.

Dintre membrii *Societății Ardelene de Științele Naturii* care au fost profesori la Școala Germană sunt: *Johann Michael Ackner, Ludwig Reissenberger, Carl Fuss și Michael Fuss* iar din rândurile elevilor care au învățat la această școală amintim pe: *Eduard Albert Bielz, Julius Bielz, Daniel Hermann Czekelius*. O seamă de membri au fost atât elevi ai acestei Școli Germane și mai apoi au predat la această școală, din rândurile lor amintim pe: *Georg Daniel Neugeboren, J. L. Neugeboren, L. Reissenberger, Michael Fuss și Carl Fuss*.

laurel wreaths and the Latin *ERVDITIONI VIRTVTI AC EXEMPLIS SACRA* (*Dedicated to scholarship, virtues and good examples*) in reference to the new building. The bigger, gilded letters can also be read as numbers, forming the year 1781.

After 1918 the Evangelical Gymnasium took on the name of an important personality, which was common also for Romanian public gymnasiums. Thus it became the Samuel von Brukenthal Gymnasium, as the baron had studied in this school until 1740. Only in 1956 girls were also admitted in the school. Since 2001 the school is called the „Samuel von Brukenthal” National College.

Out of the members of the *Transylvanian Society for Natural Sciences*, *Johann Michael Ackner, Ludwig Reissenberger, Carl Fuss and Michael Fuss* were teachers at the German school and *Eduard Albert Bielz, Julius Bielz, Daniel Hermann Czekelius* studied at this gymnasium. An entire series of members were also pupils and later on teachers at the gymnasium. Some examples are: *Georg Daniel Neugeboren, J. L. Neugeboren, L. Reissenberger, Michael Fuss and Carl Fuss*.

eine Bibliothek umgewandelt. Später entstanden dort weitere Unterrichtsräume. In zwei Räumen des Gymnasiums blieben die mittelalterlichen Deckenwölbungen. Der Haupteingang der Schule befindet sich in der Mitte des Gebäudes. Auch heute noch hat das Tor einen in Stein gemeißelten Lorbeer- Ehrenkranz, der mit einer lateinischen Inschrift versehen ist: *ERVDITIONI VIRTVTI AC EXEMPLIS SACRA* (Der Bildung, der Tugend und den Vorbildern geweiht). Nach 1918, analog den staatlichen rumänischen Gymnasien, erhielt das Gymnasium den Namen Samuel von Brukenthal, der 1740 Schüler und Absolvent dieser Anstalt gewesen war. Erst 1956 wurde die Schule ein gemischtes Gymnasium mit Mädchen und Jungen. Seit 2001 heißt die Schule „Nationales Collegium Samuel von Brukenthal”.

Zahlreiche Mitglieder des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften waren Lehrer an dieser Schule z.B. *Johann Michael Ackner, Ludwig Reissenberger, Carl Fuss und Michael Fuss*. Von den Schülern dieser Schule, die später aktive Mitglieder des Vereins waren, nennen wir: *Eduard Albert Bielz, Julius Bielz, Daniel Hermann Czekelius*. Schüler der Schule und später auch Lehrer waren z.B. *Georg Daniel Neugeboren, J. L. Neugeboren, L. Reissenberger, Michael Fuss und Carl Fuss*.

Turnul Sfatului (1854-1858)

Sec.XIII-XIV; sf.sec.XVI; 1824
Piața Mică 1

În 1854 deși primiseră încă o cameră de la Gimnaziul Evanghelic, Societatea se vede nevoită să-și caute o altă locație din cauza spațiului insuficient și impropriu păstrării și studierii colecțiilor. Ajutorul a venit din partea comunității locale care le-a oferit Turnul Sfatului, locație ce corespundea necesităților de atunci ale Societății. Astfel, în toate etajele Turnului Sfatului s-au mutat colecțiile: geologie, paleontologie, botanică, ornitologie, entomologie etc. În cei patru ani cât au „locuit” în Turnul Sfatului, colecțiile au crescut mai ales cele de fosile și botanice. Este firesc dacă ținem cont de faptul că în acea perioadă erau foarte activi, în viața științifică locală și nu numai, paleontologul Neugeboren, botaniștii Fuss și Schur. Fondatorii și membrii activi ai Societății colectau piese pentru colecțiile proprii, pe care se bazau studiile personale, și pentru Societate.

Turnul Sfatului a fost construit ca turn de poartă al incintei a doua a Orașului de Sus, Piața Mică. Funcția sa era cea de poartă de intrare în oraș dar și de supraveghere, de pază, de observare a orașului și ca depozit

The Council Tower (1854-1858)

13th – 14th century, late 16th century, 1824
Small Square 1

Although it could use a second room at the Evangelical Gymnasium, in 1854 the Society started looking for other housing alternatives where they would have sufficient space and adequate condition for sheltering and studying the collections. They got the much needed help from the local community which offered them the Council Tower as a proper location for housing a natural collection at that time. Thus, the collections of geology, palaeontology, botanics, entomology, etc. were stored in all stories of the tower. During the four years this space was used by the Society, as the collections, especially the botanical and fossil ones, grew significantly. This growth was supported by the scientific research of the palaeontologist Neugeboren and the botanists Fuss and Schur. The founding and the active members of the Society used to collect different items for their personal collections and those of the Society and then study them.

The Council Tower was initially used as entrance gate to the second row of fortified walls built around the citadel of

Der Ratturm (1854-1858)

Erbaut im XIII-XIV Jahrhundert; Abschluss der Bauarbeiten XVI. Jahrhundert; renoviert 1824
Kleiner Ring 1

Obwohl der Verein 1854 im Gebäude des Gymnasiums noch ein zusätzliches Zimmer bekommen hatte, sah er sich genötigt, nach weiteren Räumlichkeiten Umschau zu halten. Hilfe kam seitens der Stadtverwaltung, die dem Verein den Ratturm zur Verfügung stellte. Dieser entsprach den damaligen Ansprüchen des Vereins. Nun wurden in allen Stockwerken des Turmes die Sammlungen deponiert und zwar die: geologischen, paläontologischen, botanischen, ornithologischen, entomologischen etc. In den vier Jahren des Daseins dieser Sammlungen im Ratturm, wuchsen diese erneut an, insbesondere jene der Fossilien und der Pflanzen. All das ist erklärlich, weil nicht nur die Gründungsmitglieder des Vereins weiterhin sammelten, sondern weitere Sammler dazukamen. Sie legten auch eigene Sammlungen an, auf die sich ihre persönlichen Forschungen, auch für den Verein stützten.

Der Ratturm war ursprünglich als Torturm des zweiten Teilbereiches der Oberstadt, des Kleinen Rings, gedacht. Er verband den Kleinen mit dem Großen Ring, hatte also Tor- aber auch Überwachungsfunktion. Auch wurde Getreide im Turm gespeichert, zeitweise

de cereale dar și loc pentru arest temporar. Numele său provine de la așa numita *Casă a Sfatului*, adică cea a primăriei care era situată în apropierea turnului și care a găzduit consilierii locali. De-a lungul existenței sale turnul a trecut prin numeroase perioade de reconstrucții datorate unor evenimente care l-au afectat precum: un incendiu în anul 1566 care a cuprins atât Orașul de Sus cât și Orașul de Jos; prăbușirea etajelor superioare în anul 1585.

Aspectul actual al turnului păstrează din construcția inițială partea ridicată până la înălțimea primului etaj. Prezintă 8 niveluri, ultimul nivel fiind ridicat în anul 1824. Cele șapte etaje ale construcției actuale au fațadele prevăzute cu deschideri înguste de forma unor metereze. Pe fațada de sud din Piața Mare la primele două nivele, deasupra trecerii se află câte o fereastră cu arcadament de piatră renascentist, iar sub ultimile cornișe în nișele concave se află doi lei sculptați în piatră. Două inscripții pot fi citite pe turn: una situată pe peretele de vest al trecerii boltite semicilindric (gangul de trecere din partea dreapta dinspre Piața Mare spre Piața Mică) „*HAEC TURRIS EDIFICATA EST COMUNI AC RE HUIUS URBIS AD 1586 DIE 25 APRIL*” care atestă refacerea turnului după prăbușirea bolților, eveniment care a surprins printre dărâmăturile sale pe pictorul Johann David care la acea vreme

Sibiu. In addition to this, the Tower also served as surveillance and observation point, as well as a grain storehouse and a temporary prison. Its name derives from the so-called *House of Council*, which was the Town Hall, located in the proximity of the Tower and serving as home to the local counsellors. During its existence the Tower has undergone various architectural changes caused by different events: a fire that affected both the Upper and Lower Town in 1566; the collapse of the upper stories in 1585.

The present building still retains the construction up to the first floor from the initial tower. The Council Tower has eight floors, the last storey was built in 1824. The facades of all seven floors are provided with narrow openings, typical of ramparts. The Southern facades of the first two stories each have a window with a Renaissance stone frame looking upon the Big Square; under the cornice in the concave niche there are two lions carved in stone. The tower holds two inscriptions: one on the West wall of the vaulted passage (the passage on the right side going from the Large Square to the Small Square) „*HAEC TURRIS EDIFICATA EST COMUNI AC RE HUIUS URBIS AD 1586 DIE 25 APRIL*”. This inscription is a testimony to the rebuilding of the vaulted passages after their collapse which killed the painter

diente er auch als kurzfristiger Arrestort. Er heißt Ratturm, weil in seiner unmittelbaren Nähe der Stadtrat seinen Sitz hatte. Der Turm wurde des Öfteren renoviert, er erlebte auch Zerstörungen z.B. durch einen Brand im Jahr 1566, der sowohl die Oberstadt, als auch die Unterstadt erfasste; 1585 stürzten die oberen Stockwerke ein.

Der heutige Turm besteht aus den ursprünglichen unteren Teilen, d.h. die Mauern bis hin zum 1. Stockwerk. Die weiteren Stockwerke wurden später dazugefügt, das letzte im Jahre 1824. Die sieben Stockwerke tragen schmale Fenster. Die Südseite, zum Großen Ring, hat je zwei Fenster mit Renaissance-Motiven. In den konkaven Nischen befinden sich zwei in Stein gemeißelte Löwen. Zwei Inschriften zieren den Turm, eine an der Westwand am rechten Torgang, vom Großen zum Kleinen Ring: „*HARC TURRIS EDIFICATA EST COMUNI AC RE HUIUS URBIS AD 1586 DIE 25 APRIL*” Der Text attestierte den Wiederaufbau des Turmes nach dem spektakulären Einsturz der Decke, bei dem der Malermeister Johann David, der gerade die Decke der Toreinfahrt anmalte, ums Leben kam. Die zweite Inschrift befindet sich am Stockwerk oberhalb des Durchgangs an den beiden Fenstern im Halbkreis angeordnet, entsprechend einer Stufe, die einmal dort vorhanden war. Die Inschrift lautet: „*HAEC TURRIS PRAEPARATA EST A.D. 1588 DIE 33 (!) AUGUST*”.

zugrăvea bolta turnului. Cea de-a doua inscripție este situată la etajul de deasupra pasajului, în dreptul celor două ferestre în semicerc ce corespund unui pridvor inițial deschis, „HAEC TURRIS PRAEPARATA EST A.D.1588 DIE 33 (!) AUGUS”.

Turnul în prezent vizitabil are 141 de trepte până la ultimul etaj. La penultimul etaj se poate observa mecanismul ceasului iar la ultimul etaj turnul oferă un punct de observare peste Orașul se Sus și cel de Jos și o panoramă asupra Munților Făgăraș.

Casa Albastră (1858-1862)

sec. XV – XVI-cca 1783; sec.XX
Piața Mare 5

Deși în Turnul Sfatului spațiul a fost generos motive pecuniare au făcut ca, în 1858, Societatea și colecțiile sale, să se instaleze în “Casa Albastră” a orașului, lângă Palatul Brukenthal din Piața Mare. S-au închiriat cu o sumă modestă trei camere. În revista Societății se anunța că acesta este primul sediu oficial al Societății și al Muzeului în devenire. Însă spațiul a devenit insuficient în scurt timp și deja în anul 1861 membrii Societății cer ajutorul comunității pentru un nou spațiu.

Johann David while working on the arcade. The second epigraph can be seen on the second floor by the two semicircle windows that form a balcony, which was initially an open one, „HAEC TURRIS PRAEPARATA EST A.D.1588 DIE 33 (!) AUGUS”.

There are 141 stairs in the present Council Tower. The clock mechanism can be seen on the 7th floor, whereas the top floor allows a bird’s-eye view of the Upper and Lower Town as well as of the Fagaras Mountains beyond.

The Blue House (1858-1862)

15th century–16th century, approx. 1783; 20th century
Large Square 5

Although the Council Tower offered generous space, pecuniary motives led to the Society and its collections moving into the Blue House near the Brukenthal Palace on the Large Square in 1858. Here, they rented three rooms for a small amount of money. In the Society’s journal this is declared to be the first official headquarters of the Society and its collections. Unfortunately, shortly afterwards, in 1861 the space in the Blue House becomes insufficient and the Society asks the community for help

Der Turm hat heute 141 Stufen, die bis ins letzte Stockwerk führen. Im vorletzten Stockwerk kann das Uhrwerk betrachtet werden. Im letzten Stockwerk bietet sich dem Besucher ein Panoramablick von der Unter- in die Oberstadt und bis hin zum Fogarascher Gebirge.

Das Blaue Haus (1858-1862)

XV Jh. – XVI Jh. -cca 1783; XX Jh.
Grosser Ring 5

Obwohl die Räumlichkeiten im Ratturm eigentlich für den Verein und seine Sammlungen optimal waren, musste dieser den Turm aus finanziellen Gründen aufgeben und sich im „Blauen Haus“ einrichten. Zunächst wurden 3 Zimmer für einen sehr günstigen Mietpreis angemietet. In der Zeitschrift des Vereins, den „Verhandlungen und Mitteilungen“ wurde in dieser Zeit vermerkt, dass die Zimmer im Blauen Haus der erste öffentliche Sitz des Vereins seien. Auch hier waren die räumlichen Gegebenheiten in Kürze zu klein und der Verein sah sich gezwungen sich mit Hilfe des Stadtrates nach neuen Räumen umzusehen.

Fosile div. (Colecția L.J.Neugeboren) / Various fossils (L.J.Neugeboren Collection) / Fossilien div. (Sammlung L.J.Neugeboren)

În revista Societății consemnările privind creșterea colecțiilor diferă de la un număr al revistei la altul în funcție de intrările în colecții, de timpul necesar prelucrării

in finding a new place. The number of items and collections varies from one issue of the journal to the next, probably due to the way new items were received

Fosile div. (Colecția L.J.Neugeboren) / Various fossils (L.J.Neugeboren Collection) / Fossilien div. (Sammlung L.J.Neugeboren)

Frunze impregnate cu calcit (donație L.J.Neugeboren) / Leaves impregnated with calcite (L.J.Neugeboren donation) / Blätter imprägniert mit Calcit (Spende L.J.Neugeboren)

In der Vereinszeitschrift erschienen in jenen Jahren Listen mit den Neuzugängen, allerdings sind diese Daten manchmal widersprüchlich. Das lässt sich nur durch die Tatsache erklären, dass

materialului nou sosit, inventarierii noilor intrări. În analiza consistenței semnalărilor privind noile intrări trebuie să ținem seamă de faptul că activitățile legate de colecții au fost voluntare și susținute de amatori.

Cele care au crescut în mod special au fost colecțiile paleontologice, entomologice, botanice, malacologie și etnografie fie prin donații fie prin achiziții de specimene sau colecții. Dintre acestea amintim: donația a 147 exemplare de păsări exotice de către Franz Binder; achiziția herbarului Friedrich Kladny, a colecției de insecte E.A.Bielz.

Casa Albastră este o clădire formată din cinci corpuri cu o curte interioară. Primul corp considerat a fi și cel mai vechi este situat la Piața Mare, este în formă de U cu brațe inegale îndreptate spre interiorul curții. Fațada corpului are o conformație baroc târzie clasicistă, organizată pe două etaje – cel de-al doilea etaj datând de la începutul secolului al XIX-lea, în partea ei superioară apare un atic triunghiular decorat cu stema orașului Sibiu înscrisă într-un cerc. Stema a fost aplicată drept semn al apartenenței la patrimoniul orașului. Pentru a intra în curte se trece printr-un pasaj boltit în cruce.

Casa a aparținut din anul 1672 farmacistului Georg Vette a cărui farmacie "La Vulturul Negru" a funcționat în perioada 1704-1734, apoi a fost cumpărată de către Baronul Lambert von Möringer

and registered and the time required to study each new item. When analysing the consistency in reporting about new items we should take into consideration that all activities regarding these collections were done by amateurs free of charge.

The paleontological, entomological, botanical, malacological and ethnographic collections grew significantly through donations or purchases of new specimens and collections. Some important examples are Franz Binders' donation of 147 exotic birds species; purchasing Friedrich Kladny's herbarium and E.A. Bielz's insect collection.

The Blue House is a compound made up of five buildings and a courtyard. The first building, probably the oldest one, located on the Large Square is U-shaped with unequal sides into the courtyard. The late Classicistic Baroque facade reveals two stories, the second floor is dated early 19th century. The building has a triangular attic adorned with the coat of arms of Sibiu. The coat of arms is proof of the fact that the building is part of the town's heritage. The entrance in the courtyard is a cross-vaulted passage.

The house belonged to the pharmacist Georg Vette since 1672 and here was the drugstore "At the Black Vulture" from 1704 until 1734. Afterwards the house was bought by Lambert von Möringer who

alle Mitarbeiter des zukünftigen Museums Laien waren. In dieser Zeit wuchsen insbesondere die paläontologischen, entomologischen, botanischen, malakologischen und ethnographischen Sammlungen, entweder durch eigene Aufsammlungen, oder durch Schenkungen und Ankäufe. Zu erwähnen sind eine Schenkung von Franz Binder betreffend 147 Exemplare exotischer Vögel, das Herbarium Friedrich Kladny und die Insektenammlung des E.A. Bielz.

Das Blaue Haus ist ein Anwesen, das aus 5 Gebäudeteilen um einen Innenhof besteht. Der erste Gebäudeteil, von dem man annimmt, er sei der älteste, liegt am Großen Ring und besteht aus zwei ungleich großen u-förmigen Teilen, die sich zum Innenhof hin erstrecken. Die Vorderseite des Hauses ist barockartig, dem späten Klassizismus nahe und auf zwei Stockwerke hin gestaltet. Das zweite Stockwerk entstammt dem 19. Jahrhundert und trägt im oberen Teil ein Dreieck mit dem in einem Kreis gestalteten Wappen der Stadt. Das Wappen soll ein Beleg dafür sein, dass das Blaue Haus im Besitz der städtischen Kommunität war. Ein mit Kreuzbögen versehender Durchgang führt ins Innere des Hauses.

1672 war das Haus im Besitz des Apothekers Georg Vette, dessen Apotheke „Zum Schwarzen Adler“ von 1704 bis 1744 dort ihren Sitz hatte. Danach wurde das Haus von Baron Lambert von Möringer gekauft, der den hinteren Teil

care a adus modificări corpului din spate transformându-l în sală de spectacole de teatru și care a funcționat în perioada 1768-1783. Casa a fost achiziționată în anul 1810 de Magistratul orașului. A fost numită „Casa Albastră” încă din 1819 din cauza culorii zugrăvelii. Nuanța albastră, pentru clădiri, era rar întâlnită în Transilvania și chiar în Imperiul Austro-Ungar și era în ton cu culoarea celor mai înalte decorații ce se acordau în sec.XVII-XVIII. În anul 1840 în partea stângă a clădirii a început să funcționeze, până în anul 1853, magazinul de stofă și modă „*La Ducele de Reichstadt*” al lui Joseph Anton Popp. În anul 1844 clădirea a găzduit Academia de Drept. În partea dreaptă a primului corp, în anul 1902, s-a deschis băcănia lui Josef Keil, transformată în 1922 într-un magazin de băuturi. În anul 1929 frații Răspop au deschis *Restaurantul Răspop* care a funcționat până la naționalizare în anul 1948.

În corpurile din spatele curții a funcționat și un internat de fete în perioada dintre cele două războaie mondiale, iar în perioada celui de-al doilea război mondial a fost sediul Armatei Germane.

În prezent clădirea, la parter în partea stângă, adăpostește o parte din Colecția de păsări a Muzeului de Istorie Naturală, în partea dreaptă birouri și laboratoare. La etaj I se află o sală polivalentă unde sunt

redesigned the building in the back, turning it into a theatre hall, which functioned from 1768 until 1783. In 1810 the house was purchased by the towns Magistrate. By that time it already had the name the „Blue House” that it had received in 1819 as it was painted in blue. This colour was a unusual one for a building in Transylvania, and for that matter in the Austro-Hungarian Empire, but it was the colour of the most important awards given in the 17th and 18th century. Starting with 1840 until 1853 the left part of the building was turned into a fabrics and fashion store called “*At the Reichstadts Duke*”; the owner of the shop was Joseph Anton Popp. In 1844 this building housed the Law Academy. The right wing of the building functioned as a grocery owned by Josef Keil since 1902; 20 years later it became a liquor store. In 1929 the Răspop brothers opened the *Răspop Restaurant* which functioned until the nationalisation in 1948.

The buildings in the back were used as an all-girl boarding school between the two world wars and became the German Army headquarter during World War II.

At present the ground floor of the building on the left houses part of the bird collections of the Museum of Natural History, whereas on the right side there are offices and laboratories. At the first

des Hauses in der Zeit von 1768 bis 1783 zu einem Theatersaal umbauen ließ. 1810 erwarb der Magistrat der Stadt das Gebäude. Ab 1819 erhielt es, dank seines blauen Anstrichs seinen Namen. Der blaue Ton der Häuserfassaden war in Siebenbürgen und auch im Kaiserreich Österreich-Ungarn eher eine Seltenheit, denn dieses blau war zumindest im 17. und 18. Jahrhundert im Ton mit der Farbe der höchsten Auszeichnungen des Hochadels. Zwischen 1840 und 1853 befand sich im linken Trakt des Gebäudes ein Textilladen des Joseph Anton Popp mit dem Namen „*Zum Herzog von Reichstadt*”. 1844 zog in das Blaue Haus die Rechtsakademie ein, im rechten Flügel hatte im Jahre 1902 die Bäckerei Joseph Keil ihren Sitz. Diese wurde 1922 in einen Getränk Laden umgebaut. 1922 eröffneten die Brüder Raspos ein Gasthaus, das dort bis zur Enteignung im Jahre 1948 funktionierte.

In den hinteren Flügeln war in der Zwischenkriegszeit zeitweise ein Mädcheninternat untergebracht. Während des Zweiten Weltkriegs war das Blaue Haus Sitz der deutschen Wehrmacht.

Gegenwärtig ist im linken Flügel ein Teil der Vogelsammlung des Naturhistorischen Museums gelagert. Im rechten Flügel sind Labors und Büros. Im I. Stock befindet sich ein Multifunktionsaal, wo wissenschaftliche Tagungen sowie andere Veranstaltungen abgehalten und temporär Ausstellungen organisiert werden.

Cuarț cu galenă (donație L.J.Neugeboren) / Quartz with galena (L.J.Neugeboren donation) / Quarz mit Bleiglanz (Spende L.J.Neugeboren)

desfășurate sesiuni de comunicări științifice, diverse manifestări, expoziții temporare, birouri și laboratoare ale Muzeului Național Brukenthal. Etajul II adăpostește expoziția permanentă a Galeriei de Artă Românească,

floor there is a multifunctional hall used for scientific conferences, temporary exhibitions and other events; here there also are offices and laboratories. The second floor shelters the permanent

Lamnid (donație L.J.Neugeboren) / Lamnid (L.J.Neugeboren donation) / Lamnid (Spende L.J.Neugeboren)

Lamnid (donație L.J.Neugeboren) / Lamnid (L.J.Neugeboren donation) / Lamnid (Spende L.J.Neugeboren)

Hinzu kommen Büroräume und Labors des Brukenthalmuseums. Das II. Stockwerk birgt die Dauerausstellung der Rumänischen Kunstgalerie, die aus dem rechts am Großen Ring gelegenen Brukenthal-Palais zugänglich ist. Auch liegen

Moluște fosile div.sp. (Colecția L.J.Neugeboren) / Various species of fossil mollusks (L.J.Neugeboren Collection) / Fossile Weichtiere div.sp. (Sammlung L.J.Neugeboren)

intrarea făcându-se din Palatul Brukenthal. Laboratoarele de restaurare desfășoară activității de restaurare pentru ceramică, piatră, pictură în lemn și ulei, hârtie și piele, textile, os, fildeș și corn.

exhibition of the Romanian Art Gallery. The laboratories are responsible for restoring items in ceramics, stone, bone, ivory, horn, oil and wood paintings, paper and leather, fabrics.

Moluște fosile div.sp. / Various species of fossil mollusks / Fossile Weichtiere div.sp.

Moluște fosile div.sp. / Various species of fossil mollusks / Fossile Weichtiere div.sp.

hier die Restaurierungslabors des Museums, wo Renovierungsarbeiten für Keramik, Stein, Ölgemälde auf Holz, Papier und Leder, Textilien, Knochen, Elfenbein und Horn durchgeführt werden.

Casa Michael Brukenthal (1862-1866)

Vechime: 1786-1790
Str. Nicolae Bălcescu 12

În scurt timp după ce colecțiile s-au mutat la Casa Albastră (1858) spațiul de depozitare a devenit insuficient. Astfel, în primăvara anului **1862**, Societatea a reușit să închirieze cu doar 200 florini pe an, un apartament compus din cinci camere în **Casa lui Michael Brukenthal**. Închirierea s-a făcut solidar cu – *Societatea pentru Cercetarea Științifică a Transilvaniei*, care și-a rezervat două din cele cinci camere închiriate.

În această perioadă a început și constituirea colecției ichtiologice. În continuare una dintre colecțiile numeroase ale Societății a fost cea paleontologică care în 1865 număra 1325 fosile. Franz Binder care a susținut Societatea și prin donațiile sale a făcut să crească colecțiile botanice cu plante din Sudan. M.Fuss continuă aceeași activitate susținută în întocmirea unui *Herbarium Normale Transsilvanicum* și a donat permanent coli cu plante presate.

Sunt câteva exemple privind creșterea colecțiilor. Astfel, spațiul care devenea în fiecare an insuficient și impropriu a făcut ca membrii Societății să înceapă încă din anul 1865 căutarea unei soluții locative pentru colecții și Societate.

The Michael Brukenthal House (1862-1866)

Built 1786-1790
Nicolae Bălcescu Street 12

Shortly after the collections were moved into the Blue House (1858) the storage space became insufficient. Thus, in the spring of **1862**, the Society managed to rent for only 200 florins a year a five-room apartment within the **House of Michael Brukenthal**. These rooms were shared with the *Society for Scientific Research in Transylvania* which used two of them.

This is when the ichthyology collection was created. A large collection was the palaeontology collection comprising 1325 fossils in 1865. Franz Binder always supported the Society and donated plants from the Sudan to the botanical collections. M.Fuss carries out his work for the *Herbarium Normale Transsilvanicum* and continuously makes donations of pressed and mounted plants.

These are just some examples of donations that led to the growth of the collections. Thus, the lack of proper space determined the members of the Society to start looking for alternatives in 1865.

The building that functioned as the headquarters of the Society for five years belonged to the Brukenthal family until

Das Michael – Brukenthal – Haus (1862-1866)

Erbaut 1786-1790
Heltauergasse 12

Bereits kurze Zeit nach dem Umzug der Sammlungen ins Blaue Haus war das Raumangebot schon zu klein. So musste der Verein sich nach weiteren Räumen umsehen. Im Frühjahr 1862 mietete man mit einem Zins von 200 Kronen pro Jahr eine 5-Zimmer-Wohnung im Michael-Brukenthal-Haus in der Heltauergasse an. Das Anmieten geschah im Einvernehmen mit dem Landeskundeverein, der 2 der 5 Räume zur Verwendung erhielt.

In jener Zeit wurde auch die ichtyologische Sammlung eingerichtet. Die größte bildete allerdings weiterhin die paläontologische Sammlung, die 1865 bereits 1325 Fossilien besaß. Franz Binder, der den Verein immer wieder durch seine Schenkungen unterstützte, bereicherte die Sammlung durch zahlreiche Pflanzen aus dem Sudan. M. Fuss setzte sein Bemühen für ein „Herbarium Normale Transsilvanicum“ fort, dem er 30 Bögen mit gepressten Pflanzen beisteuerte. Dies sind lediglich einige Beispiele für das Anwachsen der Sammlungen. Trotz allem wurden die zur Verfügung stehenden Räume zu klein und ab 1865 suchte der Verein erneut nach einer Lösung seines Raumproblems.

Das Michael-Brukenthalhaus, das fast fünf Jahre lang den Sitz des Vereins und seiner

Melanopsis impressa (donația Holub) / *Melanopsis impressa* (Holub donation) / *Melanopsis impressa* (Spende Holub)

Melci fosili – colecția Paleontologică / Fossil snails – Paleontological collection / Fossil Schnecken – paläontologische Sammlung

Melci fosili – colecția Paleontologică / Fossil snails – Paleontological collection / Fossil Schnecken – paläontologische Sammlung

Clădirea în care timp de aproape cinci ani a fost sediul Societății și al colecțiilor făcea parte la sfârșitul secolului al XVIII din proprietățile familiei Brukenthal. În anul 1786, baronul Michael Brukenthal, nepotul guvernatorului Samuel von Brukenthal și comite al sașilor în perioada 1790-1813, cu soția lui, Kristina, contesă Teleki, a intrat în posesia acesteia prin cumpărare. Clădirea a fost reconstruită în perioada 1786-1790 de către Michael și soția acestuia după modelul unei reședințe nobile. Planul casei era asemănător cu acela al celorlalte edificii aflate în proprietatea familiei Brukenthal, respectiv o incintă închisă în formă dreptunghiulară cu numeroase încăperi și o curte interioară.

the end of the 18th century. In 1786 these property was purchased by the baron Michael Brukenthal, the nephew of the governor Samuel von Brukenthal and sheriff of the Transylvanian Saxons from 1790 until 1813, and his wife, Kristina, Teleki countess. This house was rebuilt from 1786 until 1790 by Michael and his wife turning it into a nobleman's residence. The design of the house resembled the other Brukenthal family estates, consisting of a rectangular enclosure housing several buildings around a central courtyard.

Only the medieval vaulted basement looking to the Nicolae Balcescu Street is left over from the old building. The facade has undergone various changes in the first

Sammlungen darstellte, gehörte seit Ende des 18. Jahrhunderts der Familie Brukenthal. 1786 hatte Michael Brukenthal, der Neffe des Gubernators Baron Samuel von Brukenthal und Komes der Sachsen zwischen 1790 und 1813 zusammen mit seiner Gattin, der Prinzessin Kristina von Teleki, das Haus käuflich erworben. 1786 – 1790 wurde es im Stile eines Adelssitzes renoviert. Der Plan des Hauses war ähnlich anderen Immobilien, die der Familie Brukenthal gehörten, d.h. es war ein geschlossener Bereich in Form eines Rechtecks mit zahlreichen Räumen und einem Innenhof.

Vom Vorgänger dieses Hauses sind allein die mittelalterlichen Kellerräume, mit halbzylinderförmigem Gewölbe erhalten geblieben, die nur den Flügel Richtung Heltauergasse (Str.

Din vechea clădire se păstrează doar pivnițele medievale, boltite semicilindric, care ocupă numai aripa spre strada Bălcescu. Fațada a suferit modificări în primul sfert al secolului al XIX-lea. Fațada clădirii la etajul întâi prezintă 6 ferestre care păstrează tâmplăria tradițională la față (6 ochiuri cu deschidere interior-exterior) și obloanele cu șipci reglabile. Casa prezintă cinci lucarne cu un fronton în arc rezultate în urma amenajării unor spații de locuit. Casa mai păstrează câteva elemente deosebite printre care blazoanele baronului Michael Brukenthal și ale soției sale Kristina aflate deasupra intrării în corpul din spate la etaj, fațada vizibilă din curtea a doua cu elemente baroce.

Familia Vogelsang care a cumpărat casa de la Fundația Brukenthal a deschis, în 1890, la parterul casei în partea dreaptă magazinul de desfacere al fabricii de tricotaje și țesătorii din Sibiu "M.Vogelsang". În perioada dintre cele două războaie mondiale casa purta numele de "Casa Vogelsang", iar în partea din spate la etaj funcționa o sală de bal. În timpul celui de-al doilea război mondial corpul din spate, de la etaj, a fost ocupat de Clubul Ofițerilor Germani și de un cinema.

În prezent clădirea adăpostește spații de locuit, iar în partea dinspre strada Bălcescu spații comerciale.

quarter of the 19th century. There are six windows on the first floor, with traditional wooden frames (six window panes that open on the outside and the inside) and shutters with adjustable slats. The house also has five dormer-windows and an arch pediment from the time the attic was used as living space. The more special elements this building has retained up to present days are the heraldic blazons of baron Michael Brukenthal and his wife Kristina situated above the entrance of the building in the back.

The house was then purchased by the Vogelsang family from the Brukenthal Foundation. In 1890 the retail store of the knitwear and fabrics factory "M.Vogelsang" was opened on the ground floor of the house. After World War I until World War II the house was called the "Vogelsang House" and there was a ball room at the first floor of the building in the back. During World War II this part of the house was occupied by the German Officers Club and used as cinema.

Currently, this building is divided into several apartments and on the part looking on the Bălcescu Street there are shops.

N. Balcescu) einnehmen. Im ersten Viertel des 19. Jahrhunderts erfuhr die Fassade des Hauses Veränderungen. Die Fassade behält im 1. Stockwerk die 6 Fenster aus Holz mit je 6 Teilfenstern (Augen), die sich von innen nach außen öffnen, mit Fensterläden die bewegliche Rippen tragen. Das Haus besitzt bis auf den heutigen Tag Zeichen seiner Vergangenheit, darunter zwei Wappen des Barons Michael Brukenthal und seiner Gattin Kristina, die über dem Eingang in den hinteren Teil der Räumlichkeiten im I. Stock auch aus dem Innenhof als Barockelemente leicht zu erkennen sind.

Die Familie Vogelsang erwarb das Anwesen seitens der Brukenthal-Stiftung im Jahre 1890 und eröffnete dort einen Verkaufsladen der Weberei und Trikotagen-Fabrik M. Vogelsang. In der Zeit zwischen den beiden Weltkriegen hieß das Anwesen „Haus Vogelsang“. Im hinteren Teil des Hauses gab es einen Ballsaal. Während des 2. Weltkrieges beherbergte der 1. Stock des hinteren Teiles den Klub der deutschen Offiziere und ein Kino.

Gegenwärtig sind die hinteren Teile des Hauses Wohnräume und der vordere Teil ist Geschäftsraum.

Casa Bielz (1866-1873)

Sec.XV-XVI; XVIII; mijl. Sec. XIX; 1900-1910
Str.Nicolae Bălcescu 19

Cheltuielile curente legate de chirie, asigurare, noi achiziții fac ca atât Societatea cât și colecțiile să-și schimbe locația mai ales că în septembrie 1865 le expira contractul pentru închirierea Casei Brukenthal. În Societate au avut loc numeroase discuții legate de găsirea unui nou spațiu care trebuia să corespundă din punct de vedere al suprafeței - colecțiile creșteau mereu prin donații, achiziții - , în ceea ce privește „sănătatea” clădirii dar și al chiriei. Nu se puteau plăti sume mai mari de 300 florini. Au încercat să cumpere spații, chiar să construiască însă problema majoră a fost a fondurilor materiale chiar dacă Casa de Economii (Sparkasse) le dădea împrumuturi. După lungi discuții hotărâsc să se mute, abia în aprilie **1866**, în noul spațiu, **Casa Bielz**. Prin noua locație se asigură spațiul necesar Societății pentru următorii 15 ani. În aripa nou construită a casei familiei Bielz s-a pus la dispoziția Societății și colecțiilor o sală mare, trei camere spațioase și două mai mici. A fost primul spațiu care se potrivea pentru expunerea și depozitarea colecțiilor.

The Bielz House (1866-1873)

15th – 16th century; mid-19th century;
1900-1910
Nicolae Bălcescu Street 19

The Society was forced to move once again due to the high current expenses, the new acquisitions and above all because their rental agreement would expire in September 1865.

Many debates were held within the Society on this subject, as the new place needed to be spacious enough and adequate for sheltering the continuously growing collections. Rent was also an important aspect to be taken into account, as the Society could not afford paying more than 300 florins a year. Unfortunately, the Society could not afford buying or building an own place, despite the loans received from the Savings Bank (Sparkasse). Finally, in April **1866** they decided to move into the **Bielz House** that was spacious enough to shelter all collections for 15 years to come. The Society and its collections could use a large hall, three spacious and two smaller rooms within the newly built wing of the Bielz family residence. This was the first suitable location for exhibiting and storing the collections.

Das Haus Bielz (1866-1873)

Erbaut im 15. Und 16. Jahrhundert; erweitert im 18 und Mitte des 19. Jahrh. Sowie zwischen 1900-1910
Heltauergasse 19

Das Wachsen der Sammlungen sowohl von ihrer Größe, als auch von ihrem Wert her, führte zu immer höheren Unkosten sowohl für die Miete als auch zur Versicherung der Objekte. Da im September 1865 der Mietvertrag bei der Brukenthalstiftung auslief, führte das erneut zur Suche entsprechender Räumlichkeiten. Allerdings konnten nicht mehr als 300 Kronen für die Jahresmiete ausgegeben werden. Zahlreiche Gespräche wurden geführt und man kam zu keiner Lösung, selbst als die Sparkassa bereit war, ein Darlehen einzurichten. Nach langen Gesprächen entschloss sich der Verein im April des Jahres 1866 Räume im Haus Bielz in der Heltauergasse für 15 Jahre anzumieten. In dem neuen Flügel des Hauses der Familie Bielz wurde dem Verein nun ein größerer Saal und drei geräumige Zimmer und dazu zwei weitere kleinere Räumlichkeiten zur Verfügung gestellt. Es waren die ersten Räumlichkeiten, die sich zur Ausstellung von Gegenständen und Aufbewahrung der Sammlungen eigneten. Nun stellte der Verein in seiner Zeitschrift den „Verhandlungen und Mitteilungen“ großzügig Raum für die Beschreibung der Räumlichkeiten

Agat (donație D.Czekelius sen.) / Agate (D.Czekelius sen. donation) / Agat (Spende D.Czekelius d.Ä)

Valencianus sp.(donație D.Czekelius sen.) /
Valencianus sp. (D.Czekelius sen. donation) /
Valencianus sp. (Spende D.Czekelius d.Ä.)

Revista Societății a alocat spațiu tipografic generos pentru prezentarea dispunerii colecțiilor (este pentru prima dată când s-a prezentat în detaliu spațiul locativ al Societății).

Un moment important al perioadei de ședere în Casa Bielz a fost achiziționarea colecției preotului Michael Ackner (1866), membru marcant al Societății, cu rezultate științifice deosebite în mai multe domenii: arheologie, paleontologie, geologie. Clădirea în care peste șapte ani au fost

Herbarul Plantae Biderinae Nilotico-Aethiopicae a lui Franz Binder / Franz Binder Herbarium Plantae Biderinae Nilotico-Aethiopicae / Herbarium Plantae Biderinae Nilotico-Aethiopicae von Franz Binder

The journal published an extensive article dedicated to the way the collections were exhibited within the new house (this was the first time the Society was so specific about the space it used).

und Aufstellung der Sammlungen zur Verfügung. Zum erstenmal wurden die Räumlichkeiten des Vereins vorgestellt.

Ein wichtiges Datum in der Geschichte des Vereins in jenen Jahren war die Übernahme

Cuarț (donație M.Ackner) / Quartz (M.Ackner donation)
/ Quarz (Spende M.Ackner)

Rodocrozit (donație M.Ackner) / Rhodochrosite
(M.Ackner donation) / Rhodochrosit (Spende
M.Ackner)

depozitate colecțiile ce au putut fi studiate și vizitate, este formată din patru corpuri. Primul corp, situat la stradă, prezintă subsol, parter și două etaje și are fațada bogat ornamentată. Astfel, primul etaj are ferestrele decorate cu console și ghirlande de factură eclectică. Ferestrele de la etajul al doilea sunt și ele decorate cu o ghirlandă circulară și parapet cu decor în relief. Fațada prezintă central, deasupra intrării în curte, un bovindou pe înălțimea celor două etaje. La etajul doi al bovindou-ului fereastra prezintă ecuson central surmontat de un relief amplu cu motivul scoicii baroc.

Cel mai autentic element stilistic este motivul floral realizat prin linii curbate care este plasat la baza bovindou-ului deasupra arcului porții. Acoperișul

An important event in this period was purchasing the collection of the reverend Michael Ackner (1866). Ackner was a redoubtable member of the Society, successively active in several fields of science: archaeology, palaeontology and geology. This building with four wings was used for seven years for studying and admiring the collections. The first wing of the building towards the street has a basement, a ground floor and two storeys as well as a beautifully decorated facade. Thus, the first floor windows are garnished with consoles and eclectically shaped garlands. The windows on the second floor are decorated with circular garlands and a beautifully garnished battlement. Above the entrance door there is a bay window

Sfalerit (donația D.Czekelius sen.) / Sphalerite
(D.Czekelius sen. donation) / Sphalerit (Spende
D.Czekelius d.Ă.)

der Sammlungen von Michael Ackner im Jahr 1866. Dieser war ein bedeutender Sammler und Forscher auf mehreren Gebieten und ein wichtiges Mitglied des Vereins. Seine Forschungsgebiete waren Archäologie,

Ametist (donație D.Czekelius sen.) / Amethyst (D.Czekelius sen. donation) / Amethyst (Spende D.Czekelius d.Ä)

prezintă o lucarnă mare cu fereastră în zona centrală deasupra bovindou-ului.

Dintre personalitățile Sibiului care au locuit în această clădire a fost și etnograf, istoric și politician Josef Bedeus von Scharberg (1783-1858). Acesta a fost comisar regional superior al Transilvaniei între anii 1837-1853 și din 1842 Președintele al *Asociației de Studii Transilvane (Verein für Siebenbürgische Landeskunde)* care își avea sediul la Sibiu. De la mijlocul sec.XIX clădirea a intrat în posesia familiei Bielz. Primul proprietar al acesteia a fost naturalistul Eduard Albert Bielz, fiul lui Michael Bielz primul președinte al Societății. După moartea lui Eduard Albert Bielz, clădirea a fost modificată de către fiul acestuia Julius Bielz în urma căreia aceasta primește aspectul actual și anume cu parterul supraînălțat peste care s-a construit două etaje și acoperișul cu lucarna centrală și fereastră. În anul 1875 „Asociația Femeilor pentru ajutorarea școlii de fete protestante” (*Frauenvereins zur Unterstützung der evang. Mädchenschule*), nou înființată, a avut sediu în casa Bielz; Josephine Bielz, (soția lui Julius Bielz a luat parte la înființarea acestei asociații a femeilor).

Începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX la parterul clădiri a funcționat un magazin de articole electrice, care apoi a fost transformat într-

projecting from the first up to the second floor. Above the bay window a central emblem and a baroque shell ornament can be seen.

Above the gate we can find a special floral ornament whereas the roof still retains a skylight with a large window.

The ethnographer, historian and politician Josef Bedeus von Scharberg (1783-1858) was a resident of this house. He was a superior regional commissioner in Transylvania from 1837 until 1853 and, starting with 1842, president of the *Transylvanian Regional Studies Association (Verein für Siebenbürgische Landeskunde)* that had its headquarter in Sibiu. The building was bought by the Bielz family in the mid-19th century. The first owner was the naturalist Eduard Albert Bielz, the son of Michael Bielz who had been the first president of the Society. After E.A.Bielz passed away, his son Julius Bielz inherited the house. This was a time when the building underwent a series of changes, receiving its present look, with two floors and a skylight on the roof. In 1875 the recently founded „*Women’s Association for Supporting the Protestant Girl School*” (*Frauenverein zur Unterstützung der evang. Mädchenschule*) functioned in the Bielz House. Josephine Bielz, the wife of Julius Bielz had been a founding member of this association.

Paläontologie und Geologie. Sieben Jahre standen nun die Sammlungsobjekte in diesem Haus den Forschenden zur Verfügung. Das Haus bestand aus 4 Flügeln. Der erste Teil, der Straße zugekehrt, hatte Parterre und zwei Stockwerke. Der Putz der Räumlichkeiten verfügte über eklektizistische Fensterverzierungen, mit Girlanden und Skulpturen. Im 2. Stock befanden sich an den Fenstern Verzierungen mit Blumenmustern und Muschelmotiven.

In diesem Haus haben folgende Hermannstädter Persönlichkeiten gewohnt: Joseph Bedeus von Scharberg (1783-1858), Orator der Hermannstädter Kommunität und Abgeordneter des sächsischen Landtags. Von 1853 bis 1842 war er Vorsitzender des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde. Um die Mitte des 19. Jahrhunderts kam das Haus in den Besitz der Familie Bielz. Sein erster Besitzer war der Naturforscher Eduard Albert Bielz, Sohn des Michael Bielz, erster Vorsitzender des Naturwissenschaftlichen Vereins. Nach dem Tode von É.A. Bielz renovierte sein Sohn Julius Bielz das Haus und gab ihm sein heutiges Aussehen. Das Erdgeschoss war erhöht, darüber befanden sich 2 Stockwerke. 1875 hatte der neu gegründete „Frauenverein zur Unterstützung der evangelischen Mädchenschule“ in diesem Haus seinen Sitz. Mitbegründerin des Frauenvereins war Josephine Bielz, die Gattin von Julius Bielz.

Mit dem Ende des 19. Und dem Beginn des 20. Jahrhunderts entstand im Erdgeschoss des

un magazin de modă, după primul război mondial până la naționalizare. Magazinul de modă a avut de-a lungul existenței sale mulți proprietari printre care Friedrich Binder, Iulian Pfaltz. În prezent, clădirea este împărțită în spații de locuit iar parterul corpului de la stradă încă mai este folosit ca spațiu comercial.

At the end of the 19th and the beginning of the 20th century an electrical appliances store was opened at the ground floor of the building. After World War I it became a fashion store until the nationalisation. This store was owned by various personalities, such as Friedrich Binder or Iulian Pfaltz. At present the building houses several apartments, whereas the space at the ground floor is still used by stores.

Hauses ein Elektroladen, der später nach dem Ersten Weltkrieg ein Modegeschäft bis hin zur Nationalisierung im Jahre 1948 gewesen war. Dieses Modegeschäft hatte verschiedene Inhaber: u.a. Friedrich Binder und Julian Pfaltz. Gegenwärtig befinden sich im Haus Mietwohnungen und zur Straßenseite hin ein Laden.

Palatul Brukenthal (1873-1887)

Vechime: 1778-1788
Piața Mare 4-5

În anul **1873 Palatul Brukenthal**, a devenit noua locație, pentru colecții și Societate, în schimbul unei chirii destul de mici (200 fl/ an). Închirierea acestui spațiu s-a realizat prin insistențele Bisericii Evanghelice care a cerut la data de 12 iulie 1873, transferarea gratuită a colecțiilor în spațiul Palatului Brukenthal. Societatea a primit un spațiu generos format din 6 camere, cele mai frumoase camere din totalul celor 14 saloane deschise publicului vizitator.

Bucuria revenirii acestui spațiu generos spre închiriere avea să fie umbrită de Procesul de revendicare al Palatului

The Brukenthal Palace (1873-1887)

Built 1778-1788
Large Square 4-5

In **1873 the Brukenthal Palace** became the new headquarter for a small rent (200 florins/year). Theses move was facilitated by the Evangelical Church which demanded for a free transfer of the collections in the Brukenthal Palace on the 12th of July 1873. Here the Society received a spacious apartment with 6 rooms at the first floor. These were the most beautiful of the 14 rooms that were opened to the public at that time.

The joy of housing the collections in the Palace would be dimmed by revendication actions for this building, which meant seizing the entire edifice and the collections within. Unfortunately, the proprietary right

Das Brukenthal-Palais (1873-1887)

Erbaut 1778 – 1788
Großer Ring 4-5

Die Vergrößerung der Sammlung, sowohl von der Zahl ihrer Objekte als auch vom Standpunkt des Wertes, führte zu immer neuen Problemen.

Die Ausgaben für Miete, für die Versicherung aber auch der Ankauf neuer Sammlungen führte dazu, einen neuen preiswerteren Standort für die Sammlungen zu suchen. So wird im Jahre **1873 der Brukenthal-Palast** der neue Sitz der Sammlungen, auch hier mit einer relativ kleinen Miete von 200 Kronen/ Jahr. Anteil an der Standortwahl und an den Ausgaben des Umzuges hatte die Evangelische Kirchenverwaltung von Hermannstadt. Der Verein erhielt nun großzügige Räume, nämlich 6 Zimmer des I. Stockwerks im Palast, übrigens die schönsten

Brukenthal, a creat probleme legate de locație Societății mai mult spațiul și colecțiile au fost puse sub sechestru. Din păcate dreptul de proprietate contestat în diverse procese de moștenire vor avea repercusiuni asupra taxei de chirie. Constrânsă de situația impusă, Societatea a încercat să găsească și alte spații de închiriere care trebuiau să fie cât mai aproape de cea actuală pentru a ușura transportarea colecțiilor. După mai multe căutări, membrii Societății au renegociat chiria cu „administratorii sechestrului”, ajungându-se în final la o înțelegere cu aceștia. Cu toate aceste strădanii, negocieri, în **1887** Societatea a evacuat camerele deținute în Palatul Brukenthal, unde s-a mutat contele Andreas Bethlen, noul prefect al județului Sibiu, totodată și comite al Sașilor.

În ceea ce privește colecțiile, colecția botanică își continuă creșterea, sunt incluse colecții noi, valoroase cum este Colecția de esențe lemnoase și fructe exotice a lui A. Breckner (achiziționată în 1875), Colecția farmacistului G.A. Kayser (donată în 1879) și Colecția M. Fuss (donată în 1883 după moartea lui Fuss de către soția sa). În 1884 Colecția Botanică număra în jur de 45.000 piese, majoritatea coli cu plante. Colecția paleontologică, aflată în atenția nemijlocită a lui

litigated during various inheritance trials would have a direct impact upon the rent. Due to the difficult situation, the Society tried to find other rooms to rent close to the Palace to make the move easier. After much searching, the members of the Society finally renegotiated the rent with the „levy administrators”, after having reached an agreement with them. Despite all its efforts and negotiations the Society was evicted in **1887** out of the Palace, where the count Andreas Bethlen, the new prefect of the county of Sibiu and sheriff of the Transylvanian Saxons moved in.

The botanical collection grew continuously. In addition to this, the Society made new acquisitions and received various donations, such as A. Breckners' woods and exotic fruits collection (bought in 1875), the collection of the pharmacist G.A. Kayser (donated in 1879) and the M.Fuss collection (donated to the Society in 1883 by Fuss' wife after his death). In 1884 the botanical collection was made up of approximately 45.000 items, most of them plant specimen sheets. The paleontological collection, overseen by L.J. Neugeboren, was also growing with fossils from Lăpugiu de Sus and Buituri (54 fossil species).

The ornithology collection was also growing considerably; in 1866 it was made up of 644 indigenous species and 67 exotic birds, as well as several study skins. The collections

der 14 Räumlichkeiten, die dem Publikum zur Verfügung stehenden Säle des Hauses.

Die Freude über die neuen großzügigen Räumlichkeiten währte nicht lange. Die Vermietung der Räume wurde für illegal erklärt und die gesamten Sammlungen unter Verschluss gebracht. Zahlreiche Erbschaftsgutachten und Gerichtsverhandlungen hatten zur Folge, dass die Miethöhe der Räume stieg. 1887 mussten die Säle von naturwissenschaftlichen Exponaten geräumt werden. Baron Andreas Bethlen, der neue Präfekt des Bezirks Hermannstadts, zog nun in diese Räume ein.

Was die Sammlungen anbetraf, war besonders bei der botanischen durch den Erwerb 1875 der Sammlung exotischer Hölzer und Früchte von A. Breckner, die Sammlung des Apothekers G.A. Kaiser, die 1879 in den Besitz des Vereins kam, sowie die Sammlung von M. Fuss, die nach seinem Tod dem Verein durch seine Frau geschenkt wurde, ein Wachstum zu verzeichnen. 1884 hatten die Sammlungen etwa 45.000 Belege, die meisten von ihnen Herbarbögen. Die paläontologische Sammlung, unmittelbar von L.J. Neugeboren betreut, vergrößerte sich merklich, besonders durch neue Funde von Lăpugiu de Sus und Buituri mit 54 fossilen Arten.

Eine weitere Sammlung, die ständig zunahm war die Vogelkollektion. 1866 umfasste sie 644 Belegstücke, der Ornithofauna Siebenbürgens und 67 exotische Exemplare sowie zahlreiche Balge.

L.J. Neugeboren, înregistrează noi creșteri, mai ales de la Lăpugiu de Sus și Buituri (54 specii fosile).

O altă colecție cu creșteri notabile este colecția ornitologică care în 1866 număra 644 piese din Transilvania, 67 specimene exotice și numeroase balguri. Renumele colecțiilor Societății a depășit granițele provinciei. Astfel, în anul 1881 Ministrul Culturii a vizitat colecțiile Societății fiind impresionat de acestea.

Palatul Brukenthal, care a reprezentat cea mai frumoasă locație pentru colecțiile Societății, în prezent muzeu este format din 3 corpuri cu două curți interioare. Primul corp are plan dreptunghiular și are fațada orientată spre Piața Mare. Palatul este structurat în parter și două etaje. Primul etaj era destinat spațiului de locuit, respectiv pentru apartamentele familiei baronului Samuel von Brukenthal, guvernator al Transilvaniei în perioada 1777-1788, și pentru camerele de oaspeți iar cel de-al doilea etaj al palatului era destinat expunerii colecțiilor sale. Întregul edificiu a fost ridicat pentru a servi ca reședință oficială a baronului și sediu al colecțiilor sale. Structura palatului este oarecum diferită de cea a altor palate ridicate la acea vreme în afara orașelor și înconjurate de grădini întinse, pentru că terenul pe care s-a construit

became very famous across the borders of the region, so that the Society received a visit from the Minister of Culture in 1881.

The Brukenthal Palace was the most beautiful place where the collections had ever been housed. The palace, at present a museum, has three wings and two courtyards. The first building has a rectangular shape and is facing the Large Square. The palace has a ground floor and two storeys. The first floor was used as living

Die Sammlungen des Vereins wurden auch über die Grenzen der Provinz bekannt. So besuchte der ungarische Kultusminister im Jahre 1881 das Museum und war von den Sammlungen tief beeindruckt.

Der Brukenthalpalast, für einige Zeit auch Sitz der naturwissenschaftlichen Sammlungen, besteht aus drei Gebäudekomplexen mit 2 Innenhöfen. Der erste Gebäudetrakt liegt dem Großen Ring zu. Der Palast hat ein Erdgeschoss und 2 Stockwerke. Das erste Stockwerk umfasste

Cuarț (donatie Moekesch) / Quartz (Moekesch donation) / Quarz (Spende Moekesch)

Malahit (donație Kalkovics) / Malachite (Kalkovics donation) / Malachit (Spende Kalkovics)

Hematit (donație Holub) / Bloodstone (Holub donation) / Hämatit (Spende Holub)

Leptolepis sprattiformis (donația Kalkovics) / *Leptolepis sprattiformis* (Kalkovics donation) / *Leptolepis sprattiformis* (Spende Kalkovics)

era flancat de casele deja construite. Prin acest tip de construcție, Samuel von Brukenthal a consacrat în Sibiu un nou tip de construcție: palatul urban sau palatul construit în interiorul orașului.

Palatul prezintă numeroase elemente deosebite care îl înscruie în stilul arhitectural baroc evidențiat prin dimensiunile mari ale construcției pe mai multe niveluri cu decorații fastuoase și ornamentații, oglinzi, parchete prețioase, pictură murală. Fațada acestuia, mai ieșită în afară în comparație cu frontonul altor clădiri din piață, este o realizare târzie ce aparține unui baroc ponderat. Portalul de piatră al fațadei este elementul principal al acesteia cuprinzând elemente decorative sculptate unde central apare blazonul aurit al guvernatorului. Portalul de intrare prezintă uși din lemn de stejar care sunt decorate în relief cu emblemele artelor - picturii și muzicii - (bufnița, scutul Minervei și chipul Meduzei Gorgona, paleta de pictor) și ale abundenței (cornul cu fructe și alte produse agricole). Elemente ale stilului Rococo pot fi observate la feroneria portalului și la ferestrele de la parter. Încăperile platului sunt dispuse, în general, una în continuarea celeilalte ce confirmă încă o dată funcționalitatea pentru care a fost construit: acea de a adăposti concomitent

space. Here were the apartments used by the family of the baron Samuel von Brukenthal, governor of Transylvania from 1777 until 1788, as well as the guest rooms. The second floor was destined for displaying the private collections of the baron. The entire edifice was erected to become the official residence of the baron as well as an exhibition place for Blumenthal's collections. This building differs from other palaces constructed in those times outside of the towns and surrounded by gardens. The reason for this was the limited space the palace could be erected upon. With the erection of this building, Samuel von Brukenthal made the urban palace famous in Sibiu.

This baroque palace is an impressive building with sumptuously decorated rooms with many mirrors, luxurious parquetry and mural paintings. The facade of the building is not in line with those of other buildings on that street, standing out a bit. The stone portal is ornamented with various sculptures as well as the golden heraldry of the governor. The oak doors at the main entrance are also decorated with sculpted symbols of the arts (painting and music) - the owl, Minerva's shield and the face of Medusa Gorgon, the painting palette - as well as the symbols of abundance, such as the horn of plenty. The hardware of the main entrance and of the windows is typical

einst die Wohnräume der Familie Brukenthal. Der Palast war als Wohnung des Barons und zugleich Ort seiner bedeutenden Kunstsammlungen gedacht. Von Anfang an war der Palast anders gestaltet als ähnliche Paläste, die alle in Gartenanlagen gebaut wurde. Brukenthals Palast ist ein Stadtpalast, umgeben von städtischen Bauten und Häusern der Bürgerschaft. So wurde Hermannstadt Modell für eine neue Form von Palästen, die Stadtpaläste.

Der Palast barg zahlreiche Elemente des Barock-Stils und das sowohl durch seine großen auf mehreren Etagen angeordneten Räume, als auch durch die unendlich vielen barocken Elemente in der Ausstattung wie z.B. Spiegelwände, wertvolle Parkettböden, Wandmalereien und viel mehr.

Die Vorderfront, die Fassade des Palastes in Richtung Großer Ring, etwas vorgeschoben im Vergleich zu anderen Bauten des Ringes ist später entstanden und zeigt einen etwas verhalteneren Barock. Das Tor der Vorderfront ist flankiert von steinernen Skulpturen, in der Mitte prangt das vergoldete Wappen des Barons. Das Eingangportal besteht aus Eichenholztüren verziert mit Reliefs und Symbolen der Künste, der Malerei und der Musik (Die Eule, das Schild der Minerva, das Bild der Meduse Gorgona, eine Malereistaffel). Auch ist der Reichtum der Landwirtschaft in Form eines Füllhorns dargestellt. Rokokoelemente sind am schmiedeeisernen Portal und an den

cu a pune în circuit vizitabil colecțiile baronului (pinacotecă, stampe, bibliotecă și numismatică de la acea vreme). La primul etaj era plasat salonul de muzică, iar de o parte și de alta a acestuia era situat câte un apartament: un apartament de damă urmat de un cabinet și de alte două încăperi și un apartament de bărbat. Laturile de nord și sud se continuă mai apoi cu camere de oaspeți. Prima curte interioară a palatului avea rol de recepție pentru a primi oaspeții, această curte era sperată de cea de-a doua curte interioară printr-un pasaj flancat de un portal cu doi atlânți și care avea trei intrări. În vremea baronului cele trei intrări ale pasajului spre ce-a de-a doua curte interioară erau protejate prin glasvanduri pentru a masca activitățile din spatele ei, cel de-al doilea corp al palatului era destinat activităților gospodărești iar cel de-al treilea grajdurilor. În cadrul Palatului devenit muzeu în 1817, sunt prezente *Galeriile de Artă*, *Expozițiile de Grafică și Cabinetul de Stampe și Biblioteca Brukenthal*.

of the Rococo style. The way that each room leads into another is evidence for the purpose the palace was designed for: all collections belonging to the baron would be exhibited here – pinacothèque, the stamps, books and numismatic collection. The music hall was on the first floor and had on each side an apartment: a woman's apartment with a cabinet and two rooms and a man's apartment. There were guest rooms on both the Northern and the Southern side of the first floor. The first courtyard was for receiving guests; it was separated from the second one by a passage with three entrances; the central entrance is supported by two atlantes. At the time the three entrances into the second courtyard were closed with French doors, thus hiding the chores that were going on in that part of the building. In that part of the house were rooms destined for household activities and stables. In 1817 the palace became a museum encompassing the *Art Gallery*, *Graphics Exhibitions*, the *Stamps Cabinet* and the *Brukenthal Library*.

Vergitterungen der Fenster im Parterre zu erkennen. Die einzelnen Räume des Palastes sind hintereinander angeordnet, was auf ihren Zweck, der Zurschaustellung von Kunstgegenständen des Barons hin deutet: die Pinakothek, die Drucke, die Bibliothek, die Münzensammlungen usw. Im I. Stock war der Musiksaal, links und rechts davon je ein Appartement mit anschließenden Gästezimmern. Der erste Innenhof war der Empfangsort für die Gäste. Durch einen Gang kam man in den 2. Innenhof und zwar durch ein Portal flankiert mit zwei Atlanten und drei Eingängen. Zu Brukenthals Zeiten trennten Glaswände den hinteren Teil des Innenhofes, um die hauswirtschaftlichen Aktivitäten und auch die Stallungen vom Rest der Höfe abzuschirmen. Der Palast wurde 1817 Museum und umfasste die Kunstsammlungen, Stiche und Handschriften, die Münzsammlung und anders mehr.

Apartamentul din strada Tribunei (1887-1888)

A doua jumătate a sec.XIX
Str.Tribunei 7

În 1887 Societatea a evacuat camerele deținute în Palatul Brukenenthal, deși renegociaseră contractul iar în Palat s-a mutat contele Andreas Bethlen, noul prefect al județului Sibiu. Strâmtorată material și lipsită de un spațiu propriu, Societatea se vede astfel nevoită să se adăpostească cu colecțiile sale, crescute mult în răstimp, într-un apartament nepotrivit din strada Tribunei (Quergasse) și asta doar pentru mai puțin de 1 an. Acel spațiu a fost dat prin bunăvoința prefectului / Obergespan, A.Bethlen, care și-a pus la dispoziție, spre folosință, locuința oficială. Prefectul a avut „bunătața” să suporte cheltuielile legate de mutatul colecției. Noua locație pentru depozitarea colecțiilor a fost doar pentru 1 an, în 1888 Societatea a fost nevoită să se mute din nou. Presupunem că locuința de serviciu ar fi fost cea de la numărul 7 (Quergasse 7) care în Adressbuch din 1887 și 1889 aparținea lui Wilhelmine Czekelius. Din aceeași carte de adrese am aflat că Biblioteca Societății a rămas în Palatul Brukenenthal; presupunem că a fost mutată când clădirea nouă a muzeului a fost dată în folosință.

The apartment in the Tribunei Street (1887-1888)

Second half of the 19th century
Tribunei Street 7

Despite having renegotiated their rental agreement the Society was evicted in 1887 out of the Palace, where the count Andreas Bethlen, the new prefect of the county of Sibiu moved in. Finding itself in a difficult financial situation the Society was forced to move its large collections into an inadequate apartment in the Tribunei Street for less than one year. This was the official home of the prefect, A.Bethlen. Not only did he allow the Society to shelter all collections in this house, but the generous prefect also took over the costs for moving them. This location was used for only one year; in 1888 the Society faced moving the collections once again. We assume that it had to be the house number 7, which appears as belonging to Wilhelmine Czekelius in the 1887 and 1889 address books. We were able to depict important information from the same address book, namely that the library still remained in the Palace. We assume that it was moved only when the building of the Museum for Natural History was completed.

What the collections are concerned, we would like to name dr. Daniel Czekelius jun.

Die Wohnung in der Quergasse (1887-1888)

Erbaut in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts
Quergasse 7

1887 musste der Verein die Räume im Brukenenthalpalais räumen. Dort wurde nun die Wohnung des neuen Präfekten von Hermannstadt, Graf Andreas Bethlen eingerichtet. Eingeengt und in finanziellen Nöten war der Umzug in die Quergasse eine einjährige unvorteilhafte Lösung der Lagerung der immer größer werdenden Sammlungen. Der Präfekt kam allerdings für die Umzugskosten auf. Aus den Hermannstädter Adressbüchern der Jahre 1887 und 1889 erfahren wir, dass die Wohnung Wilhelmine Czekelius gehörte. Auch entnehmen wir den Adressbüchern, dass die Bibliothek des Vereins nicht umgelagert werden musste, sie verblieb im Brukenenthalpalais, vermutlich bis zum Einzug in das neue Museumsgebäude.

Vom Standpunkt der Sammlungen ist für diese Zeit zu vermerken, dass Dr. Daniel H. Czekelius jetzt die Grundlagen der Schmetterlingssammlung des Vereins legte. Sein Vater, Ing. Daniel Czekelius d.Ä. wiederum trug zur wesentlichen Bereicherung der paläontologischen Sammlung bei. Und zwar durch die Schenkung von Mammutzähnen und von Wirbelknochen eines fossilen Rehbocks, die Knochenreste eines haarigen Nashorns und

Colecția D. Czekelius jun. / D.Czekelius jun. collection / Sammlung D. Czekelius

Ammonites herbichi (donația Herbichi) / *Ammonites herbichi* (Herbichi donation) / *Ammonites herbichi* (Spende Herbichi)

Din punct de vedere al creșterii colecțiilor marcantă este strădania doctorului Daniel Czekelius jun. de a pune bazele colecției de lepidoptere a Societății. D.Czekelius sen. este cel care a contribuit și la creșterea colecției paleontologice prin donarea de dinți de mamut, vertebrae de căprioară, resturi de rinocer lânos și fosile din „Formațiunea de Freiberg”. La sfârșitul anului colecția Botanică s-a îmbogățit cu circa 750 piese (600 specii de plante din flora Istriei donate de K. Untchj, 140 specii de plante din Alpii Austriei de la D. Czekelius și plante oferite de J. Wolff, J. Römer și E. Polensky).

Cuarț (donație Conrad) / Quartz (Conrad donation) / Quarz (Spende Conrad)

who created the lepidoptera collection of the Society. Daniel Czekelius sen. was the one who donated mammoth teeth, deer vertebrae, parts of woolly rhinoceros and „Freiberg Formation” fossils. At the end of the year, the botanical collection was 750 items larger (600 plant species from Istria donated by K. Untchj, 140 species of plants from the

weitere Fossilien aus der „Freiberger Formation”. Zum Jahresende vergrößerte sich die botanische Sammlung erneut, es kamen 750 Stücke und zwar 600 Pflanzenarten aus Istrien, gespendet von J. Untch, 140 Arten aus den österreichischen Alpen, gesammelt von D. Czekelius und weitere Herbarbelege der Botaniker J. Wolff, Julius Römer und E. Plenksy dazu.

Clădirea în care presupunem că au fost găzduite pentru un an colecțiile, domină ca anvergură și arhitectonic este formată din subsol, parter și două etaje. Fațada clădirii este decorată în bosaje cu tencuială la parter accentuate în dreptul portalului, ancadramente dreptunghiulare surmontate la etaj de frontoane și brâie în dreptul parapetilor

Casa Jickeli (1888-1895)

Sec.XIV; sec.XVI; 1742; sf.sec.XIX
Piața Mică 31

Colecțiile s-au mutat, în anul 1888, într-o casă mai încăpătoare din Piața Mică, dispunând de două săli spațioase și de patru cabinete mici. Casa aparținea lui Carl Friedrich Jickeli, membru al Societății.

Noul spațiu a permis o mai bună așezare a specimenelor putând fi vizitate și studiate. Astfel, colecția de herbare a fost extinsă, pentru a putea fi mai ușor consultată: în prima sală a spațiului era situat ierbarul vechi al Societății și în cea de a doua noile intrări - herbarul Fuss, Kayser și Untchj (spațiu care inițial adăpostea sala de lectură și colecția mineralogică). Colecțiile paleontologice

Austrian Alps donated by D. Czekelius as well as other plants given to the Society by J. Wolff, J. Römer and E. Polensky).

The imposing house which we assume sheltered the collections for one year is made up of a basement, a ground floor and two storeys. The facade of the building is decorated with different ornaments carved in bossage, with beautiful window frames as well as pediments on the first floor.

The Jickeli House (1888-1895)

14th century; 16th century; 1742; end of the 19th century
Small Square 31

In 1888 the collections were moved into a larger house on the Small Square. Here it could use two spacious rooms and four small cabinets. The house belonged to Carl Friedrich Jickeli who was a member of the Society.

As this house offered sufficient space, all specimens were exhibited in order to be studied. The collections could also be visited. Thus, the collection of herbaria was extended to make it more easily accessible: the old herbarium of the Society was exhibited in the first room, whereas the second room presented the new acquisitions – the Fuss, the Kayser and the Untchj herbaria (initially here was the

Das Haus, von dem wir annehmen, dass es ein Jahr lang die Sammlungen beherbergte, bestand aus einem Untergeschoss, Parterre und zwei Stockwerken. Die äußere Fassade des Hauses ist reich verziert, entsprechend dem Baustil des 19. Jahrhunderts.

Das Haus Jickeli (1888 – 1895)

Erbaut im 14. Jahrhundert, umgebaut im 16. und am Ende des 19. Jahrhunderts
Kleiner Ring 31

1888 zogen die Sammlungen in das etwas größere Anwesen am Kleinen Ring um, wo zwei Säle und 4 kleinere Räume zur Verfügung standen. Das Haus gehörte Carl Friedrich Jickeli, Mitglied des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften. Das Haus verfügte über 2 Eingänge, einen aus der Reisporgasse, den anderen vom Kleinen Ring her.

Die neuen Räume ermöglichten eine bessere Lagerung und eine Anordnung, die Besichtigungen erlaubten. Die botanischen Sammlungsstücke wurden folgendermaßen gelagert: Das alte Herbarium des Vereins kam in den ersten Saal und die Herbarien Fuss,

Carcharocles angustidens (donația Müller) / *Carcharocles angustidens* (Müller donation) / *Carcharocles angustidens* (Spende Müller)

Serpentinit (donație Jickeli) / Serpentine (Jickeli donation) / Serpentine (Spende Jickeli)

cresc prin donația de fosile terțiare de către E.A.Bielz.

Clădirea care a constituit vremelnic sediul Societății și al colecțiilor prezintă două corpuri, cel principal este amplasat spre Piața Mică, iar cel de-al doilea se află în continuarea

lecture room and the place the mineralogical collection was stored). The paleontological collections also grew with the donation of tertiary fossils made by E.A.Bielz.

The building that temporally sheltered the collections consists of two houses. The main

Parailurus anglicus (donație Müller) / Parailurus anglicus (Müller donation) / *Parailurus anglicus* (Spende Müller)

Amonit (donația Müller) / Amonite (Müller donation) / Ammoniten (Spende Müller)

Kaiser und Untch in einen zweiten Raum. Die paläontologischen Objekte wurden durch eine Schenkung von E.A. Bielz (- es waren Tertiäre Fossilien) – bereichert.

Dieses Haus bestand aus 2 Trakten, der erste Teil in Richtung Kleiner Ring, der zweite

Calcit (donație Jickeli) / Calcite (Jickeli donation) / Calcit (Spende Jickeli)

celui dintâi. În corpul principal, dinspre piață, se consideră că a funcționat prima primărie a orașului începând din secolul al XIV-lea până la 1494. Subsolvul clădiri avea și rol de închisoare. În anul 1772 proprietarul de atunci al clădirii și anume comerciantul Rideli extinde clădirea deasupra Pasajului Pielarilor, pasajul ce leagă Piața Mică de strada Avram Iancu. Începând cu anul 1847 la parterul clădiri s-a deschis magazinul lui Gustav Jickeli cu articole tehnice (fero-metalice) și de menaj, care după întoarcerea de la studii a fiului său Carl Friedrich Jickeli, în anul 1883, este preluat de către acesta. Carl Friedrich Jickeli reîntors la Sibiu devine membru al Societății, iar în anul 1898 devine președintele acesteia contribuind la dezvoltarea ei până în anul 1925 când se stinge din viață. C.F.Jickeli a fost și primul om de afaceri din Sibiu care a închis magazinul duminica și de sărbători (în anul 1907 a preluat magazinul și afacerea familiei). Ultimul proprietar al magazinului a fost fiul lui Carl și anume Otto Fritz Jickeli. Începând cu anul 1948 magazinul este naționalizat și a rămas cunoscut ca „Ferometal” sau „Curtea de Fier”. În prezent în clădirea dinspre Piața Mică funcționează restaurantul „Crama Sibiană”, iar partea dinspre Piața Mare este ocupată de un spațiu comercial. Etajul și mansarda clădiri găzduiește diverse firme.

house, located on the Small Square, is believed to have been the first town hall of Sibiu from the 14th century until 1494. The basement of this building was also used as a prison. In 1772 the merchant Rideli, the owner of the house at that time, decided to extend the building above the Tanners Passage that connects the Small Square with the Avram Iancu Street. In 1847 a technical (ferro-metalic) and household goods store opens on the ground floor of the house. The store is initially owned by Gustav Jickeli and is taken over in 1883 by his son Carl Friedrich Jickeli, after finishing his studies and returning to Sibiu. Being back in Sibiu, Carl Friedrich Jickeli also becomes a member of the Society and in 1898 president of the Society. He holds this position until his death in 1925.

In 1907 C.F.Jickeli was the first business man to keep the shop closed on Sundays and on holidays. Thus, the store was the first shop in Sibiu to close on these days. The last owner of the store was Otto Fritz Jickeli, the son of Carl. The store is nationalised in 1948 and called „Ferometal” or „Curtea de Fier”. At present there is the „Crama Sibiană” restaurant functioning in the building overlooking the Small Square. In the house on the Large Square there is a retail store. The upper floors and the attic are rented by different companies.

Trakt lag dahinter. Historiker nehmen an, dass in diesem Haus im 14. Jahrhundert, bis 1494 das Bürgermeisteramt seinen Sitz hatte. Das Untergeschoß war zeitweise Gefängnis. 1772 vergrößerte der damalige Inhaber, Kaufmann Rideli, das Gebäude mit einem Anbau über den Ledererdurchgang, der den Kleinen Ring mit der Reispergasse verband. 1847 eröffnete Gustav Jickeli seine Eisenwarenhandlung im Erdgeschoss des Hauses. 1883 übernahm sein Sohn, Carl Friedrich Jickeli, nach seiner Rückkehr vom Studium, die Eisenhandlung. C.F. Jickeli wurde Mitglied des Vereins und 1898 sein Vorsitzender. Bis zu seinem Tode, 1925 war er ein bedeutender Förderer des Vereins und des Museums. C.F. Jickeli setzte 1907 durch, dass sein Laden an Sonn- und Feiertagen geschlossen blieb. Es war somit das erste Geschäft Hermannstadts mit diesem Programm. Der letzte Inhaber des Geschäfts war der Sohn von C.F.Jickeli und zwar Otto Fritz Jickeli. 1948 wurde das Geschäft enteignet und in eine staatliche Eisenwarenhandlung mit dem Namen „Curtea de Fier” umgewandelt. Gegenwärtig befindet sich an der Seite zum Kleinen Ring das Gasthaus „Crama Sibiana”. Die Räume der oberen Stockwerke sind von diversen Unternehmen belegt.

CONSTRUCȚIA CLĂDIRII ACTUALE A MUZEULUI

La propunerea medicului șef al orașului, cunoscutul colecționar de fluturi Dr. Daniel Czekelius, la adunarea generală din 30 decembrie 1890 a Societății, se hotărâște construirea unui local propriu, care să satisfacă cerințele unui Muzeu modern de Istorie Naturală. În acest scop este desemnat un comitet, în sarcina căruia cade rezolvarea problemelor legate de punerea în aplicare a hotărârii adunării generale. În urma demersurilor comitetului concursul consiliului orașului Sibiu, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice din Budapesta cedează Societății terenul situat lângă Teatrul Orășenesc, numit până atunci „Parcul Teatrului”.

Pentru elaborarea planului clădirii muzeului Societății Ardelene pentru Științele Naturii, s-a organizat, în 1890, concurs. În anul 1891 a fost acceptat proiectul arhitectului **Carl Wilhelm Friederich Maetz** (1847-1896), cu cel mai bun plan de construcție și cele mai mici costuri. Planul a fost discutat cu membrii Societății din decembrie 1891, aducându-se la solicitarea acestora, mai multe ajustări.

Problema cea mai grea a fost aceea a procurării fondurilor necesare pentru

THE CURRENT BUILDING OF THE MUSEUM

The proposal made by the chief physician Dr. Daniel Czekelius jun. at the General Assembly of the Society on the 30th of December 1890 was approved and the Society decided to erect a new building designed for meeting the needs of a modern museum for natural sciences. For this purpose a committee was formed which was responsible for putting this project into practice. Subsequently to the demarches of the Society and of the Sibiu Town Council, the Ministry for Religion and Public Instruction in Budapest gave the Society a piece of land near the Town Theatre, in the area that was called the „Theatre Park” at that time.

An architectural competition was organised by the Transylvanian Society for Natural Science in 1890 and in 1891 the project of the architect **Carl Wilhelm Friederich Maetz** (1847-1896) was accepted. This project offered the best building plans and the smallest costs. In December 1891 several discussions were held with the members of the Society regarding the building plans; consequently some adjustments were made to these plans.

DER BAU DES GEGENWÄRTIGEN MUSEUMS- GEBÄUDES

Am 30. Dezember 1890 beschloss die Mitgliederversammlung des Vereins auf Vorschlag des damaligen Stadtphysikus Dr. Daniel Czekelius, der besonders durch seine dem Verein geschenkte Schmetterlingssammlung bekannt war, den Bau eines neuen Gebäudes für ein naturhistorisches Museum, das alle Anforderungen eines solchen erfüllen sollte. Es wurde ein Ausschuss ernannt, der sich mit der Planung befassen sollte. Mit Unterstützung der Stadtverwaltung und des Budapester Kultusministeriums erhielt der Verein seitens der Stadt im sogenannten Theaterpark neben dem Gebäude des Stadttheaters einen Bauplatz. 1890 wurde zum Zwecke der Errichtung des Museums ein Architekturwettbewerb ausgerufen. Der Plan des Mediascher Architekten Carl Wilhelm Friedrich Maetz (1847-1896) wurde 1891 gutgeheißen. Im Dezember 1891 besprach der Verein den Bauplan und fügte einige Änderungen bei.

Das wohl größte Problem war die Finanzierung des Baues. Die Rücklagen des Vereins waren minimal – insgesamt 2000 Kronen – und der Bau benötigte eine Summe von 30.000 Kronen. Sponsoren wurden angeworben. Die bedeutendsten Spender für den Bau waren die Ungarische Akademie der Wissenschaften in

Plan muzeu / Museum plan / Plan des Museums

un asemenea demers. Fondul de rezervă al Societății era foarte modest, constând din doar 2000 de florini, dar, erau necesari aproape 30.000 de florini. Suma necesară s-a realizat, parte prin donații, parte prin credit. Donațiile au fost făcute de instituții, societăți care au înțeles importanța demersului științific și cultural pentru comunitatea locală și nu numai. Dintre donatorii cei mai generoși amintim: Academia Maghiară de Științe din Budapesta, de Ministerul Agriculturii, de Universitatea Națiunii Săsești, de institutele de credit sibiene – între care și cunoscuta Bancă Românească „Albina”, de reuniunea de cântări „Hermania”, etc. S-a deschis, în acest scop și o listă publică de subscripție prin care s-a strâns suma de aproape de 4000 de florini. A venit apoi Societatea Carpatină Ardeleană (SKV) cu apreciable contribuție de 3000 de florini, cu condiția ca în noua clădire să i se pună la dispoziție o sală pe care a păstrat-o până în anul 1922. Suma care mai lipsea a fost completată pe cale de credit prin mijlocirea Universității Națiunii Săsești.

La sfârșitul lunii martie 1894, planul de construcție ajustat a ajuns în mâinile lui Maetz, care a început imediat coordonarea construirii clădirii. Lucrările începute în vara anului 1894 s-au finalizat la sfârșitul anului 1894. Clădirea construită în stil

The most difficult issue that needed to be solved was finding the necessary financial means. The Society's reserve fund consisted of only 2.000 florins, whereas the project required a total amount of nearly 30.000 florins. This amount was finally raised through donations and credits. Donations were made by different institutions, companies that comprehended the important role that science and culture played within the local community. Out of the most generous donors we would like to name following: The Hungarian Science Academy in Budapesta, the Ministry for Agriculture, the Saxon University, credit institutes of Sibiu, such as the famous Banca Românească „Albina”, the singing assembly „Hermania”, etc.

There was also a public subscription list opened for this purpose that managed to raise almost 4000 florins. The Carpathian Society of Transylvania (SKV) made a considerable contribution of 3000 florins provided it could use a room within the new building; this was the case until 1922. In order to gather rest of the total sum credits were made with the support of the Saxon University.

By March 1894 the building plans had been adjusted and Maetz could start putting them into practice. Construction

Budapest, das Landwirtschaftsministerium, die Sächsische Nationsuniversität, die rumänische „Albina-Bank”, der Männer-Gesangsverein Hermania und andere mehr. Eine öffentlich geführte Subskriptionsliste erbrachte 4000 Gulden und der Siebenbürgische Karpatenverein spendete die ansehnliche Summe von 3000 Gulden mit der Bedingung, dass diesem Verein im neuen Museum ein Raum zur Verfügung stehe, was dann tatsächlich bis 1922 der Fall war. Die auch beachtliche, noch fehlende Summe wurde von der Nationsuniversität auf Kreditbasis bereitgestellt.

Ende März 1894 gelangte der angepasste Bauplan in die Hände des Baumeisters Maetz, der gleich darauf im Sommer 1894 mit dem Bau des Gebäudes begann und dieses Ende des Jahres fertig stellte. Es wurde im Neorenaissance-Stil gebaut und bekam einen Haupteingang geschmückt mit imposanten, weißen Säulen aus Kalkstein, der dem Steinbruch von Baciu bei Klausenburg entstammte. Am 12 Mai 1895 konnte das in einem schönen Park stehende Gebäude im Beisein der Hermannstädter Bevölkerung nach weniger als einem Jahr feierlich eröffnet werden. Baumeister Maetz konnte bedingt durch seinen schlechten Gesundheitszustand nicht dabei sein. Er verstarb kurz danach im Alter von 49 Jahren. Im Jahr der Eröffnung zählte das Museum nicht weniger als 9600 Besucher. (Heute liegt die Zahl der Besucher bei etwa 50.000 pro Jahr).

renascentist are o intrare principală prevăzută cu coloane de piatră, realizate din calcarele provenite din cariera de piatră Baci (jud.Cluj).

În ziua de 12 mai 1895 – după mai puțin de un an – Sibiul asistă la deschiderea solemnă a Muzeului său de Istorie Naturală, ridicat în mijlocul unui parc frumos. Lipsa lui Maetz la deschiderea muzeului în 1895, a fost motivată de starea sa de sănătate, destul de precară, el murind la scurt timp din cauza unor probleme grave de inimă, la vârsta de 49 ani. Colecțiile Muzeului au fost vizitate încă în vara lui 1895 de 9.600 de persoane. În prezent numărul vizitatorilor Muzeului este de aproximativ 50.000 de persoane anual.

works started in the summer of 1894 and were finished by the end of 1894. The museum was built in Renaissance style, having a central entrance decorated by two stone pillars. The chalk used came from the quarry in Cluj, Baci village.

Less than one year later, on the 12th of May 1895 the Museum for Natural History is officially opened to the public. Maetz is not present for this festivity due to health problems – Maetz would pass away shortly afterwards, at the age of 49 because of a serious heart condition. The collections of the museum were visited by 9.600 people in the summer of 1895. At present the museum is visited by 50.000 people every year.

Bibliografie selectivă / Bibliography / Ausgewählte Literaturnachweise

Avram Alexandru, Bucur Ioan, 1999, *Topografia monumentelor din Transilvania 5.1.1 Municipiul Sibiu. Centrul Istorice*, editor Christoph Machat, Editura Rheinland Köln.

Avram Alexandru, Vasile Crișan, 1998, *Sibiu ghid cultural-turistic* (Ediția a II-a revizuită și adăugită), Editura FF Press București.

Bota Sorina, 2012, *Poveștile orașului: Sibiu*, Editura InfoArt Media, Sibiu, pp 97-102.

Buzás Ladislaus, 1953, *Bedeus von Scharberg*,

Josef Freiherr, în *Neue Deutsche Biographie*, vol.1, p. 730. (versiune online).

Hrib Dana Roxana, 2008, *Palatul Brukenthal: ghidul pentru elevi*, în *Biblioteca Brukenthal XX*, Editura Altip, Alba Iulia.

Schneider Erika, Hansgeorg v. Killyen, Schneider Eckbert, 2007, *Naturforscher in Hermannstadt: Vorläufer, Gründer & Förderer des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaft*, Editura Honterus Sibiu.

Sigerius Emil, 1930, *Cronica orașului Sibiu 1100-1929 dedicată orașului meu natal*, în *Convergențe transilvane*, vol.5, f.a., Sibiu.

***Verhandlungen und Mittheilungen des siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt, 1850-1895, I- 45, Gedruckt bei Georg v. Closius, Hermannstadt

*** <http://patrimoniu.sibiu.ro/>

Legendă hartă / Map Legend / Kartenlegende

1. **Casa Fuss** / The Fuss House / Das Haus Fuss, Str. Alexandru Odobescu colț cu Piața Huet
2. **Gimnaziul Evanghelic, azi Colegiul Național "Samuel von Brukenthal"** / The Evangelical Gymnasium, today The Samuel von Brukenthal" National College / Das Evangelische Gymnasium, heute Das Samuel-von-Brukenthal-Gymnasium, Piața Huet nr.5
3. **Turnul Sfatului** / The Council Tower / Der

- Ratturm, Piața Mică nr.1
4. **Casa Albastră** / The Blue House / Das Blaue Haus, Piața Mare nr.5
5. **Casa Michael Brukenthal** / The Michael Brukenthal House / Das Michael Brukenthal Haus, Str. Nicolae Bălcescu nr.12
6. **Casa Bielz** / The Bielz House / Das Haus Bielz, Str. Nicolae Bălcescu nr.19
7. **Palatul Brukenthal** / The Brukenthal Palace

- / Das Brukenthal Palais, Piața Mare nr. 4-5
8. **Apartment strada Tribunei** / The apartment in the Tribunei Street / Die Wohnung in der Quergasse, Str. Tribunei nr.7
9. **Casa Jickeli** / The Jickeli House / Das Haus Jickeli, Piața Mică nr.31
10. **Muzeul de Istorie Naturală** / The Natural History Museum / Naturhistorisches Museum, Str. Cetății nr.1

Piața Huéet

Piața Mică

Piața Mare

Piața F. Schiller

Parcul Astra

Parcul Cetății

Parcul Spitalului

Parcul Tineretului

1

2

3

7

4

5

6

10

9

TZ. C. W. FRIGYES
123. 63. ÉRTÉK VILLÁMOK
LOZSVÁRT

The Medsker

*Aradélyi természettudományi egyesület
gyűjteményeinek elhelyezésére
Hagyazszenben építendő múzeumnak
tervezete,*

Heissenfels utca felőli homlokzat:

1: 100.

*Molnár 1890 február 16-án
Schaffner*